

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE PODLASKIE

MIESIĘCZNIK URZĘDOWY KURJI DIECEZJALNEJ.

Adres Redakcji: Siedlce, Kurja Diecezjalna.

W sprawach prenumeraty i innych administracyjnych adres: Kurja Diecezjalna, Siedlce.

Zeszyty zamienne i egzemplarze recenzyjne należy nadsyłać pod adresem Redaktora.

Przedpłata roczna 20 zł., cena zeszytu miesięcznego 2 zł.

OD STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Copia.

453/36.

Sacra Paenitentiaria Apostolica

OFFICIUM DE INDULGENTIIS.

Beatissime Pater,

Augustus Card. Hlond, Archiepiscopus Gnesnensis et Posnaniensis, ad Solium Sanctitatis Vestrae inclinatus, dubium, quod sequitur, pro opportuna solutione humiliter proponit: „Utrum in regionibus ubi mos est, a Romana Ecclesia probatus, SSimum Eucharistiae Sacramentum, in Majori Hebdomada, christifidelium adorationi etiam ultra biduum proponendi, acquiri possint singulis illis diebus indulgentiae per Decretum S. Paenitentiariae Ap. diei 20 Maii 1935 concessae“. Et Deus, etc.

Die 14 Martii 1936.

SSmus D. N. Pius div. Prov. PP. XI, in audientia infra scripto Cardinali Paenitentiarario Maiori concessa, proposito dubio benigne respondere dignatus est: **Affirmative**. Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

(—) L. Card. Lauri
Paenitentiararius Maior

S. L.

Sacra Paenitentiaria Apostolica

(—) S. Luzio Regg.

Nr. 1790/36.

Siedlce, die 1 Aprilis 1936 a.

Henricus Przeździecki

S. Theol. Doctor

DEI MISERATIONE ET SEDIS APOSTOLICAE GRATIA

Episcopus Siedlcensis seu Podlachiensis

DECRETUM EXECUTORIALE.

Sacra Congregatio Consistorialis sub die 14 Martii 1936 an. Nr. 90/36 edidit: „Łomżensis — Siedlcensis De mutatione finium dioecesium Decretum. Incolae pagi Kółko, pertinentes ad paroeciam Nur, dioecesis Łomżensis, ab Apostolica Sede efflagitarunt ut a memorata paroecia, ob difficultatem transitus per flumen Bug interpositum, seiungerentur et paroeciae Sterdyń, dioecesis Siedlcensis, incorporarentur. Porro SSmus Dominus Noster Pius Div. Prov. P. P. XI, rei opportunitate perpensa, attento consensu tum Ordinarii Łomżensis tum Ordinarii Siedlcensis, atque praehabito favorabili voto Emi ac Revmi Dni Francisci S. R. E. Card. Marmaggi, Pro-Nuntii Apostolici in Polonia, oblatas preces benigne excipendas decrevit. Quapropter, vi praesentis Consistorialis Decreti, statuit ut praefatus pagus Kółko a paroecia Nur et a dioecesi Łomżensi separatur atque paroeciae Sterdyń et dioecesi Siedlcensi perpetuo tribuatur, mutatis hac ratione finibus earundem dioecesium. Ad haec autem executioni mandanda, Sanctitas Sua deputare dignata est praefatum Emum Cardinalem Marmaggi, eidem tribuens facultates ad id necessarias et opportunas, etiam subdelegandi, ad effectum de quo igitur, quemlibet virum in ecclesiastica dignitate constitutum, eidem facto onere mittendi intra sex menses ad hanc Sacram Congregationem authenticum exemplar peractae executionis actus. Contrariis quibuscunque non obstantibus“.

Eminentissimus vero Dominus Archiepiscopus Franciscus Cardinalis Marmaggi, Pro-Nuntius Apostolicus in Polonia in litteris sub die 25 Martii 1936 an. N. 13511 datis Nos subdelegavit, ut praedictum Decretum executioni mandarem. Attentis igitur supradictis documentis praesenti Decreto Nostro statuimus et decernimus, ut fideles pagi Kółko, pertinentes ad paroeciam Nur dioecesis Łomżensis, a die 26 Aprilis a. c. a dioecesi Łomżensi sint separati avulsique atque paroeciae in Sterdyń huius dioecesis Siedlcensis seu Podlachiensis perpetuo uniantur.

Ad promulgandum supradictum Decretum die 19 Aprilis a. c. fidelibus ex ambone in ecclesia parochiali in Sterdyń ad Sacrum sollemne coadunatis, deputamus ARD. Felicem Augustyniak, vice parochum ad ecclesiam in Sterdyń.

Praesens vero Decretum in 7 exemplaribus confici jubemus ex quibus duo exemplaria cum Eminentissimo Domino Pro-Nuntio Apostolico communicentur, duo exemplaria ad Exellentissimum Dominum Episcopum Łomżensem transmittantur, unum parochi in Sterdyń, et unum decano loci demandetur tandem unum exemplar in Archivo Curiae Nostrae asservetur.

In quorum fidem etc.

Datum in Siedlce, die 1 Aprilis 1936 anni.

(L. S.)

† *Henricus episcopus.*Cancellarius *Al. Ejme.*

Z ORDYNARJATU.**Henryk Przeździecki**

z Bożego zmiłowania i Stolicy Apostolskiej łaski

Biskup Siedlecki czyli Podlaski

Doktor Świętej Teologii.

Pozdrowienie w Panu i błogosławieństwo pasterskie.

Najmilsi, w dniu dzisiejszym, w dniu święta Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa, z głębi serca dziękujemy Zbawicielowi, że przez śmierć Swą na krzyżu niebo przed nami otworzył, śpiewamy Alleluja, składamy sobie nawzajem życzenia.

Ta podzięką nasza, to Alleluja, będą prawdziwe, gdy pójdziemy za głosem Jezusa Chrystusa. A głos Chrystusa to wołanie, abyśmy się społecznie miłowali,

Jedno z najobszerniejszych naszych województw, a zarazem najuboższe, sąsiadujące z nami Polesie, nawiedziła klęska głodu i chorób.

Nsjuboższe powtarzam, lecz jak bogate w miłość bliźniego. Czego dowodem niechaj będzie chociażby ten fakt, że na powodzian krakowskich ta biedna ludność Polesia ofiarowała 150000 złotych w gotówce i kilkadziesiąt wagonów zboża, maki, ziemniaków i t. p.

Pożary zeszłoroczne wyrządziły wielkie szkody na Polesiu. Przepadły zapasy paszy dla bydła. W celu ratowania inwentarza żywego zużyto to, co przeznaczone było na pokarm dla ludzi. Są wsie, gdzie niema obecnie ani jednej krowy, ani konia, ani wieprza. Z powodu zastoju w przemyśle leśnym brak zarobków. Wynikiem tego stanu jest, że 150000 ludności a w tej liczbie przeszło 25000 dzieci cierpią głód, z głodu chorują. Nie mają się w co ubrać. Dzieci literalnie są nagie. Obecnie możliwa jest nawet klęska powodzi.

Aby te 150000 ludzi nie umarło do nowych zbiorów, muszą otrzymać pomoc.

Nasze Alleluja będzie prawdziwe, jeżeli tym biedakom, nędzarzom, tej braci naszej, każdy według swej możności będzie dopomagał.

Łączmy się w tej pomocy z działalnością na Polesiu Czerwonego Krzyża, Komitetu Pomocy Ofiarom Klęsk, Korpusu Ochrony Pogranicza i tamtejszego społeczeństwa, usiłujących wyrwać z objęć głodu, chorób i śmierci cierpiącą brać swoją. Praca ta bowiem samego Polesia nie jest wystarczająca, aby dopomóc wszystkim. Jak tę pomoc mamy okazywać? — Jedna na to odpowiedź: Ofiarą w groszu; w zbożu; kartoflach; ubraniu, bieliźnie, obuwiu, chociażby już podniszczonych.

Ofiary składajmy do naszych parafjalnych instytucji dobroczynnych „Caritas”, które przesyłać je będą pod adresem Biskupa Pińskiego, do Pińska.

Mamy nadzieję, że w pierwszym rzędzie pomagających Polesiu staną ci, którzy poszli za głosem listu pasterskiego i wyrzekli się alkoholu.

Mamy nadzieję, że nikogo w diecezji Podlaskiej nie będzie, koby nawet najdrobniejszej ofiary nie złożył dla wyniszczonych głodem mieszkańców Polesia.

Najmilsi, list ten dzisiaj, w święto Zmartwychwstania Pańskiego, jest Wam czytany po każdej mszy świętej, a w Niedzielę Przewodnią będą zbierane na tacę podczas każdej mszy św. ofiary dla naszej braci Poleszucków.

Każdy Wasz grosz, każda ofiara, to najmilsze dla Chrystusa Alleluja, na które odpowie Chrystus Pan błogosławieństwem ofiarodawcom.

Najmilsi, i sami się módlcie i dzieci swe zachęcajcie do modlitwy na intencję mieszkańców Polesia o miłosierdzie Boże nad nimi."

Matko Boga i Matko nasza, proś Syna Swego, aby bracia nasi Poleszacy nie cierpieli głodu, braku ubrania, nie chorowali i nie umierali z wyćnięcia.

Dan w Siedlcach dnia 12 kwietnia 1936 r.

† Henryk biskup.

Henryk Przeździecki

Dr. św. T.

Z BOŻEGO ZMIŁOWANIA I ŁASKI STOLICY APOSTOLSKIEJ

Biskup Siedlecki czyli Podlaski.

Umiłowanym w Chrystusie Panu Duchowieństwu i Wiernym pozdrowienie w Bogu i błogosławieństwo pasterskie.

Dzisiaj, to jest dnia 24 maja, na Jasnej Górze przed Cudownym obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej liczna rzesza młodzieży akademickiej z całej Polski składa następujące ślubowanie: „Wielka Boga-Człowieka Matko, Najświętsza Dziewico! my, młodzież akademicka, z całej Polski zebrana, prawowierni spadkobiercy odwiecznej praojców naszych pobożności, upadając do stóp Twoich Przenajświętszych, Ciebie Matkę Bożą i Królowę Korony Polskiej obieramy na wieczne czasy za Matkę i Patronkę Polskiej Młodzieży Akademickiej i oddajemy pod Twoją przemożną opiekę wszystkie wyższe Uczelnie i Polskę całą. Wysłuchani bowiem w mocarne głosy wielkiej przeszłości naszej, wpatrzeni w świetlane obrazy chwały narodowej, wierzymy mocno, że Ojczyzna miła wtedy tylko potężną i szczęśliwą będzie, gdy przy Tobie i Synu Twoim jako córka najlepsza wytrwa na wieki. Przypiekamy przeto i ślubujemy Chrystusowi Królowi i Tobie Królowej naszej, Patronce Polskiej Młodzieży Akademickiej, że zawsze i wszędzie stać będziemy przy świętej Wierze Kościoła Katolickiego w synowskiej uległości dla Stolicy Apostolskiej. Przypiekamy i ślubujemy, że wiary naszej bronimy i według niej rządzić się będziemy w życiu naszym osobistym, rodzinnym, społecznym, narodowym, państwowym. Przypiekamy i ślubujemy, że

z wszelką usilnością szerzyć będziemy cześć i nabożeństwo dla Ciebie; że każdego roku w uroczystej pielgrzymce przychodzić będziemy na Jasną Górę, jako wybrani synowie Twoi do stóp Matki naszej umiłowanej. Tak nam dopomóż Bóg i Ty Bogarodzico Dziewico, Bogiem sławiona Maryjo! Marjo, Patronko Polskiej Młodzieży Akademickiej, módl się za nami!"

Jak potężne, jak pełne wiary, umiłowania Boga, Matki Najświętszej jest to ślubowanie płynące z serc młodzieży.

Młodzież — to nadzieja Polski, jej siła, jej szczęśliwa przyszłość, szczęśliwa dla wszystkich zamieszkujących na ziemiach naszych, prześlągniętych krwią bohaterskich ojców i praojców naszych.

Niech Bóg wynagrodzi Młodzieży Akademickiej za to ślubowanie, które, mamy niepłonną nadzieję, będzie krok za krokiem wprowadzone w życie.

Młodzież przejęta tem ślubowaniem, wprowadzając je w życie, jednoczyć będzie wszystkich pod sztandarem Marji Królowej Korony Polskiej, pod sztandarem wiodącym po drodze miłości i sprawiedliwości, ładu, zgody, potęgi i szczęścia dla Ojczyzny milej.

My mieszkańcy męczeńskiego Podlasia łączmy się z młodzieżą naszą, składającą dzisiaj to wielkie ślubowanie, idźmy z nią razem za Maryją, Królową naszą!

A gdy naprawdę będziemy szli za tą Przenajświętszą Królową, nie będzie na ziemi naszej niezgód, swarów, kłótni, wszyscy wzajemnie sobie dopomagać będziemy, będziemy jedną rodziną, nędza i głody z ziemi naszej znikną.

Gdy będziemy szli za tą Przenajświętszą Królową, nie będzie na ziemi naszej miejsca dla szydzących z Boga, Jego nauki, odbierających wiarę, siejących nienawiść, pogrążających w brudach niemoralności.

Najmilsi! Złączeni duchem z tą zacną Młodzieżą Akademicką, razem z nią składamy ślubowanie umiłowania Boga, umiłowania Królowej i Matki naszej, wierności dla nauki, którą dał nam Chrystus, i życia według niej. Niechaj Ojczyzna nasza, wydartą za łaską Bożą i wstawnictwem Maryi z kajdan niewoli, wydrze się jak najprędzej pod błogosławieństwem Bożem i opieką Maryi z kajdan, które osłabiają jej moc i sprowadzają nieszczęścia na jednostki, rodziny i całe państwo.

Maryjo, Królowo nasza, módl się za nami!

Bogarodzico, my Twoje dzieci, które Cię miłujemy i zawsze miłować pragniemy.

Dan w Siedlcach, dnia 24 maja 1936 roku.

† HENRYK biskup.

Wielebne Duchowieństwo dnia 24 maja rb. nie tylko w czasie sumy, lecz po każdej Mszy św., na której wygłaszana jest nauka, odczyta ten list pasterski i po odczytaniu odmówi z wiernymi trzy Zdrowaś Maryja w intencji oddania się każdego z nas jako wiernych dziełek Maryi, Matce Boga i Matce naszej, Królowej Korony Polskiej.

† HENRYK biskup.

Henryk Przeździecki

Dr. św. T.

Z BOŻEGO ZMIŁOWANIA I ŁASKI STOLICY APOSTOLSKIEJ Biskup Siedlecki czyli Podlaski.

W dniu dzisiejszym, to jest 31 maja, gdy obchodzimy w roku bieżącym uroczystość Zesłania Ducha Świętego, Ojciec Święty Pius XI, Najwyższy nasz Pasterz, wkracza w osiemdziesiąty rok życia.

Pius XI, którego mieliśmy szczęście poznać w Polsce, piętnasty już rok rządzi Kościołem Chrystusowym. Rządzi niezmordowanie. Sercem swoim obejmuje wszystkich na ziemi całej, bo do wszystkich Go Chrystus posłał, nikogo nie wyłączając.

Wyciąga ręce do tych, którzy nie należą do Kościoła, i woła, aby przyszedli do owczarni Chrystusowej, abyśmy wszyscy jedno byli.

Boli Go bieda, w której miliony są na świecie pogrążone, i uczy, jak stosunki mają być urządzone, by wszyscy pracą i słuszną zapłatę mieli.

Poucza świat cały o nierozzerwalności małżeństwa, o świętości religii. Uczy, jak należy wychowywać młodzież, jaką powinna być szkoła.

Zwraca się do duchowieństwa ze wskazaniem, jakim ono być powinno, jak ma się kształcić i wychowywać, żyć, aby swym najświętszym obowiązkom najlepiej odpowiedziało.

Przestrzega przed wojnami, przed wszelką krzywdą, nawołuje do pokoju. Wszystkie narody miłuje. Do serca tuli. Przed błędami i występkami przestrzega, karmi z miłością na wzór Chrystusa Pana.

Książka, prasa, radjo, kino, muzyka, pieśń, każdy przejaw życia ludzkiego obchodzi Go i każdy ten przejaw chce uszlachetnić, aby jak najobfitsze owoce wydawał dla ludzkości.

Prawdziwy niezmordowany Ojciec miłujący swe dziatki, do którego każdy z nas z serca może rzec: Ojcze.

Jakże On często to słowo słyszy i czyta w oczach tych przelicznych rzesz, które Go odwiedzają, przelicznych rzesz, dla których zawsze znajdzie czas, pomimo zmordowania, aby z nimi porozmawiać i pobłogosławić.

Świat cały podziwia tę niezmordowaną pracę Pasterza Kościoła Chrystusowego, podziwia Jego serce, nadzwyczajną mądrość i wiedzę. Podziwiają nie tylko katolicy, ale i niekatolicy. Nie tylko katolicy encykliki papieskie biorą za podstawy do układania praw i zarządzeń, któreby przyniosły ulgę ludzkości, lecz to samo czynią niekatolicy.

Najmilsi, dziękujmy Bogu, że mamy takiego Następcę na Stolicę Piotrowej. Ten Następca Św. Piotra nie tylko nas zna ze słyszenia, lecz był i pracował na ziemi naszej. Był też w Janowie. Rozumie po polsku. Wita pielgrzymki z Polski słowami: „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus“, „Niech żyje Polska“. On pragnie jej życia i trwania pomyślnego. W roku 1920, gdy nawała bolszewicka podchodziła pod

Warszawę, stolicę naszej nie chciał opuścić, mówiąc, że z nami pragnie żyć i umierać. Został wykonsekrowany na biskupa w Warszawie, dlatego powtarza często, że jest biskupem polskim.

Pius XI nas miłuje, miłujmy i my Jego. Za głosem Najwyższego Pasterza, jako wierne dziatki, idźmy zawsze.

Boże Najmiłościwszy, spraw, aby Pius XI jak najdłużej rządził Kościołem Twoim. O to Cię najpokorniej prosimy i prosić będziemy. Daj Panie Papieżowi Piusowi XI tę łaskę, aby widział świat cały w Twojej świętej owczarni, aby nie słyszał jęków zabijanych na wojnach, aby nie słyszał jęków cierpiących głód i nędzę, aby się radował, że wszyscy miłują się społecznie.

O to Cię Panie w szczególniejszy sposób błagać będziemy dzisiaj podczas Mszy św., podczas dziękczynnego śpiewu „Te Deum laudamus“, o to też prosić Cię będziemy, Boże, po wyjściu dzisiaj ze świątyni, gdy po sumie przez kwadrans będzie płynął głos dzwonów po całej diecezji naszej. Głos tych dzwonów będzie nawoływał do modlitwy na intencję Ojca Świętego i tych, którzy w świątyni nie byli.

Matko Najświętsza, my niegodne dzieci Twoje, prosimy Cię najpokorniej otaczaj Swą potężną opieką naszego Ojca — Piusa XI.

Dan dnia 31 maja 1936 roku w Siedlcach.

† HENRYK biskup.

Wielebne Duchowieństwo dnia 31 maja r. b. nie tylko w czasie sumy, lecz po każdej Mszy św., na której wygłaszana jest nauka, odczyta ten list pasterski. Po sumie będzie odśpiewane „Te Deum laudamus“, wersety i modlitwa na intencję Ojca Świętego. Po tych modlitwach przez kwadrans należy dzwonić we wszystkie dzwony z wyjątkiem sygnaturki.

† HENRYK biskup.

Nr. 1527/36.

Siedlce, die 12 Martii 1936 a.

Henricus Przeździecki

S. Theol. Doctor

DEI MISERATIONE ET SEDIS APOSTOLICAE GRATIA

Episcopus Siedlcensis seu Podlachiensis

DECRETUM.

Bono spiritali incolarum pagorum: Platerów, Kolonja Pasięka, Leśniczówka Drobniak, Cegielnia Platerów, Stacja kolejowa Platerów, Kolonja Nowa-Pasięka ni parochia Górki, huius dioecesis Siedlcensis seu Podlachiensis, quantum in Domino possumus providere cupientes, praesenti Decreto Nostro a die 1 Maii 1936 anni ad ecclesias s. t. Exaltationis S. Crucis in pago Platerów extantem, erigimus filiam cum cura animarum, ut

in ecclesia memorata omnes functiones parochiales exercere atque actus status civilis conficere liceat.

Decretum hoc a die 1 Maii a. c. obligare decernimus, quem in finem mandamus parcho in Górki necnon Rectori ecclesiae in Platerów, ut praesens Decretum in lingua vernacula populo intra Missarum solemnia 26 Aprilis a. c. e suggestu legant, exemplaria vero huius Decreti asserventur in archivio decanali, in archivis ecclesiae parochialis in Górki et ecclesiae filialis in Platerów.

In quorum fidem etc...

Datum in Siedlce, die 12 Martii 1936 an.

(L. S.)

† *Henricus episcopus.*

Cancellarius *Al. Ejme.*

Nr. 1929/36.

Siedlce, die 6 Aprilis 1936 a.

Henricus Przeździecki

S. Theol. Doctor

DEI MISERATIONE ET SEDIS APOSTOLICAE GRATIA

Episcopus Siedlcensis seu Podlachiensis

DECRETUM.

Bono spirituali incolarum pagorum Łysów et Myszkowice in parochia Niemojki, huius dioecesis Siedlcensis seu Podlachiensis, quantum in Domino possumus providere cupientes, praesenti Decreto Nostro a die 1 Maii 1936 an. ad ecclesiam s. t. Beatae Mariae Virginis SS. Rosarii in pago Łysów extantem erigimus filiam cum cura animarum ita, ut in ecclesia memorata omnes functiones parochiales exercere atque actus status civilis conficere liceat.

Decretum hoc a die 1 Maii a. c. obligare decernimus, quem in finem mandamus parcho in Niemojki necnon Rectori ecclesiae in Łysów, ut praesens Decretum in lingua vernacula populo intra Missarum solemnia 26 Aprilis a. c. e suggestu legant, exemplaria vero huius Decreti asserventur in archivio decanali, in archivis ecclesiae parochialis in Niemojki et ecclesiae filialis in Łysów.

In quorum fidem etc...

Datum in Siedlce, die 6 Aprilis 1936 an.

(L. S.)

(—) † *Henricus episcopus.*

Cancellarius (—) *A. Ejme.*

INSTYTUT
WYDAWNICTW RÓŻAŃCOWYCH

Karnkowo, p. Lipno Warszawskie

Konto w, P. K. O. Warszawa 68.616.

Tel. Lipno Nr. 108.

Karnkowo, dn. 12 marca 1936 r.

Najczcigodniejszy Ekscelencjo!

Jako dalszy etap w rozwoju akcji różańcowej w Polsce, w porozumieniu z O.O. Dominikanami, rozpoczęliśmy wydawać pismo p. t. „Informator Różańcowy” przeznaczone dla księży, zarządów Bractw i Unij Żywego Różańca.

Nie mając żadnych funduszy na ten cel, pismo to wydajemy narażenie w skromnych tylko rozmiarach. Ufamy jednak, że przy pomocy Bożej, gdy zainteresowanie się akcją różańcową, zwłaszcza wśród Braci Kapłańskiej, wzrośnie tak jak na to Różaniec zasługuje, pismo to pod każdym względem wzbogaci się i przyczyni się do powstania wielkiej Krucjaty Różańcowej.

Przesyłając ten pierwszy numer, jako okazowy dla łaskawego przejrzenia, niech nam wolno będzie prosić Waszą Ekszelencję o polecenie pisma Wielebnemu Duchowieństwu w urzędowym piśmie diecezjalnem i o udzielenie nam Arcypasterskiego błogosławieństwa w tych naszych wysiłkach ad maiorem Dei gloriam et Beatissimae Mariae Virginis.

Z prawdziwą czcią

całuję ręce Apostolskie

Ks. Fr. Nowakowski

Dyr. Diec. U. Z. R.

Czasopismo kwartalne „Informator Różańcowy” może oddać duże usługi przy zakładaniu i prowadzeniu „Kółek Żywego Różańca”. Wydawnictwo pożyteczne.

Siedlce, dn. III. 36 r.

Kancelarz *Ks. A. Ejme.*

BISKUP

Siedlecki czyli Podlaski

Nr. 1924.

Siedlce, dnia 3 kwietnia 1936 r.

Szanowny Księżu Dyrektorze.

Rozpoczęte przez Was wydawnictwo pisma p. t. „Informator Różańcowy” rzeczywiście przyczynić się może do powstania wielkiej Krucjaty Różańcowej, której członkowie coraz bardziej wpatrzeni w życie Jezusa, Maryi i Józefa, będą stopniowo odbijali to życie w sobie, w swych rodzinach i oddziaływali na przejmowania się tem życiem wsi, miasta, gminy, całego społeczeństwa. Bez przejęcia się i naśladowania życia Jezusa, Maryi i Józefa niema poprawy obecnych strasznych warunków.

Niech Wam Bóg sił dodaje w pracy Waszej, Maryja otacza opieką, Józef dopomaga.

Pismo Księdza Dyrektora do mnie i moja odpowiedź będą umieszczone w Wiadomościach Diecezjalnych Podlaskich jako polecenie Informatora Różańcowego.

Z całego serca błogosławię

oddany w Chrystusie Panu

† Henryk Przeździecki bp.

Z KURJI DIECEZJALNEJ.

Zarządzenia Władzy Diecezjalnej w „Głosie Podlaskim“.

Organem urzędowym Kurji Diecezjalnej są „Wiadomości Diecezjalne Podlaskie“. Zdarzają się wypadki, że Władza Diecezjalna zmuszona jest wydać zarządzenia, które powinny być niezwłocznie wykonane, zanim zostaną wydrukowane w „Wiadomościach Diecezjalnych“. Zarządzenia takie, jak listy pasterskie, polecenia Kurji Diecezjalnej i t. d., są wtedy podawane do ogólnej wiadomości na łamach tygodnika „Głos Podlaski“.

Wobec powstałych wątpliwości, Kurja Diecezjalna wyjaśnia, że zarządzenia Władzy Diecezjalnej, wydrukowane w „Głosie Podlaskim“, noszą charakter urzędowy i są obowiązujące, polecając jednocześnie Wielebnemu Duchowieństwu, aby na przyszłość zarządzenia, podawane w „Głosie Podlaskim“, były ściśle wykonywane.

Wizyty Kanoniczne w 1936 r.

W marszrucie wizyty kanonicznej J. E. Biskupa Ordynariusza, wyznaczonej w r. b. w dekanacie łukowskim, (W. D. P. 1936 Nr. 1—2 str. 78) zaszła następująca zmiana. Dnia 11 maja 1936 roku, godz. 4-ta po południu powrót do Siedlec. Dnia 12 maja 1936 roku o godz. 5-ej po południu przyjazd do parafji Stanin. (Reszta jak w marszrucie W. D. P. Nr. 1—2, str. 78—79, Nr. 3 str. 97). Dnia 18 maja 1936 roku, godz. 4-ta po południu przyjazd z Trzebieszowa do Jeleńca. Dnia 19 maja 1936 r. po południu powrót do Siedlec.

W marszrucie wizyty kanonicznej J. E. Ks. Biskupa Ordynariusza wyznaczonej w r. b. w dekanacie stężyckim (W. D. P. 1936, Nr. 1—2, str. 79) zaszła następująca zmiana. Dnia 30 maja 1936 r. o godz. 5 po południu przyjazd do parafji Pawłowice — wyjazd 31 maja o godz. 4 po południu. Dnia 31 maja o godz. 5 po południu przyjazd do parafji War-gocin, wyjazd 1 czerwca o godz. 4 po południu. Dnia 1 czerwca o godz. 5 po południu przyjazd do parafji Stężyca — wyjazd 2 czerwca o godz. 4 po południu. Dnia 5 czerwca o godz. 5 po południu przyjazd do parafji Dęblin i t. d. (reszta jak w wykazie W. D. P. 1936 Nr. 1—2 str. 79).

W marszrucie wizyty kanonicznej J. E. Księdza Biskupa Sufragana wyznaczonej w r. b. w dekanacie garwolińskim (W. D. P. 1936, Nr. 1—2, str. 80) zaszła następująca zmiana. Dnia 2 czerwca 1936 r. o godz. 4 po południu powrót z Trąbek do Siedlec. Dnia 6 czerwca o godz. 5 po południu przyjazd do Parysowa, dnia 8 czerwca konferencja z kapłanami dekanatu garwolińskiego w Parysowie, na którą powinni przybyć wszyscy kapłani tego dekanatu.

KURJA DIECEZJALNA
Siedlecka czyli Podlaska

Siedlce, dnia 28 kwietnia 1936 r.

Nr. 2319-36.

Urzejmie poleca J. W. Ks. Dziekanowi zawiadomić wszystkich Księży Proboszczów i Rektorów swego dekanatu, ażeby w dniu 12 maja r.b. jako w rocznicę śmierci ś. p. Marszałka J. Piłsudskiego było odprawione nabożeństwo żałobne. Godzinę nabożeństwa należy ustalić po porozumieniu się z miejscowym komitetem obchodu tej rocznicy; w katedrze w Siedlcach oraz w parafjach, gdzie nie byłoby takiego komitetu, należy odprawić nabożeństwo o godz. 10 rano, a nadto w tym dniu dzwonić od godz. 8.45 wieczorem do godz. 9-ej wieczorem.

Ostrzeżenie przed fałszywymi zakonnikami.

Kurja Metropolitalna Lwowska ob. łac. przestrzega przed grupą, złożoną z kilku ludzi, która niedawno podszywała się pod nazwę „Braci misjonarzy kresowych” a obecnie występuje pod nazwą „Zgromadzenie Braci szkolnych św. Józefa”. Ludzie ci nie mają pozwolenia na tworzenie zgromadzenia zakonnego ani na noszenie oznak przynależności do stanu duchownego.

Rekolekcje Kapłańskie 1936 r.

Rekolekcje kapłańskie odbędą się w roku bieżącym w Siedlcach w dniach od 6 do 10 lipca. (Początek dnia 6 lipca o godz. 7½ wieczorem zakończenie 10 lipca w południe).

I. Na ten tur, z polecenia J. E. Ordynariusza, zostają wezwani następujący kapłani.

1. Andrzejuk Józef	26. Malicki Piotr
2. Barański Bronisław	27. Matuszelański Marceli
3. Borkowski Julian	28. Michaluk Józef
4. Bożyk Dominik	29. Michałowski Jan
5. Brzozowski Wacław	30. Modzelewski Tadeusz
6. Chwedoruk Franciszek	31. Moniuszko Józef
7. Cybula Stanisław	32. Murawski Walerjan
8. Domański Stanisław	33. Nazarewicz Stefan
9. Dziedzic Jan	34. Ołdakowski Franciszek
10. Gajowniczek Stanisław	35. Pniewski Czesław
11. Gałęcki Michał	36. Popowski Bolesław
12. Gawino Jan	37. Próchniewicz Franciszek
13. Grzymała Mieczysław	38. Reniszak Antoni
14. Grzymała Stanisław	39. Rubaszek Czesław
15. Grzywaczewski Bolesław	40. Ruciński Józef
16. Jakubczak Edward	41. Sitniczuk Stanisław
17. Jankowski Marjan	42. Sopyła Ignacy
18. Jasiński Bolesław	43. Szczepański Stanisław
19. Kawecki Stanisław	44. Szulak Ludwik
20. Kołodziejczyk Stanisław	45. Szymański Michał
21. Kowalik Edward	46. Wajszczuk Karol
22. Kozyra Konstanty	47. Wilczpolski Stanisław
23. Krzyżanowski Ładysław	48. Wnuk Józef
24. Kurowski Jan	49. Zawistowski Andrzej
25. Liszewski Henryk	50. Zwierz Piotr

II tur rekolekcyj kapłańskich odbędzie się w roku bieżącym w Janowie Podlaskim w dniach od 13 do 17 lipca r. b. (początek dnia 13 lipca o godz. 7½ wieczorem, zakończenie dnia 17 lipca rano).

Na ten tur wezwani zostają następujący kapłani.

1. Banasiuk Florjan	26. Kornilak Aleksander
2. Bąk Władysław	27. Kowalski Stanisław
3. Berliński Jan	28. Krygielski Stanisław
4. Bieliński Edward	29. Kryński Adolf
5. Bilski Leon	30. Kucharewicz-Zajac Tytus
6. Bogucki Franciszek	31. Lipiński Antoni
7. Branowski Edward	32. Liponoga Ludwik
8. Chruściel Aleksander	33. Łukasiewicz Michał
9. Czapski Leonard	34. Markowski Henryk
10. Dowidczyk Adam	35. Narojek Bronisław
11. Domalewski Henryk	36. Pieczara Stanisław

12. Filipowicz Piotr	37. Pielasa Stanisław
13. Foryś Stanisław	38. Polewko Franciszek
14. Gajowniczek Wacław	39. Ruszkiewicz Henryk
15. Ginalski Stefan	40. Sitkowski Marjan
16. Grajewski Jan	41. Sobieszek Józef
17. Grądzki Józef	42. Socha Jan
18. Grochowski Franciszek	43. Szlendak Kazimierz
19. Grodzki Antoni	44. Syroczyński Zygmunt
20. Hałas Mikołaj	45. Świderski Czesław
21. Hładuniak Stanisław	46. Weiss Marceli
22. Jachowicz Stanisław	47. Właźlacki Adolf
23. Jurczak Stanisław	48. Zakrzewski Jan
24. Jurczyk Franciszek	49. Zapadka Franciszek
25. Kacprzak Jan	50. Zarych Piotr,

I. Rekolektanci przywiozą z sobą kołdrę, poduszkę, prześcieradło, ręcznik i kawałek mydła.

II. Opłatę za utrzymanie uiszczą na ręce Prokuratora Seminarjum Duchownego w Siedlcach i Janowie.

III. O ile kto z Wielebnych Księży nie będzie mógł przybyć na wskazany termin dla odprawienia rekolekcji lub chciałby zmienić odprawienie rekolekcji Janów na Siedlcę, obowiązany jest prosić o to Władzę Diecezjalną na dwa tygodnie przed terminem, inaczej poniesie koszt, związane z przygotowaniem posiłku dla rekolektantów.

Powiadomienie o nauczaniu religji w szkołach.

Władza Diecezjalna przypomina WW. JJ. Księżom Proboszczom obowiązek przesłania przed dniem 1 maja do PP. Inspektorów Szkolnych deklaracji, ile godzin nauki religji obejmą w szkołach powszechnych w 1936/37 roku szkolnym.

„Dzień Lasu”.

Główny Komitet „Dnia Lasu” zwrócił się do Władzy Duchownej z prośbą o zalecenie WW. Duchowieństwu, by zechciało udzielić akcji propagandowej dla dobra lasów polskich swojego życzliwego poparcia. Akcja Komitetu ma na celu między innymi uświadomienie szerokich mas ludności o niespożytych wartościach lasu dla dobra ogółu i znaczenia lasu dla kultury duchowej, fizycznej i materialnej; pouczenie ogółu obywateli i konieczności szanowania, chronienia i opiekowania się drzewami i lasami; zachęcanie do obsadzenia dróg, osiedli, zalesienia nieużytków i pielęgnowania wszelkich nowopowstających zadrzewień.

Władza Diecezjalna, doceniając znaczenie działalności Komitetu

„Dnia Lasu“, uprzejmie wzywa WW. Duchowieństwo, by zbożnej tej akcji w miarę swoich możliwości stale dopomagało.

Wikariusz Generalny
Biskup Sufragan Siedlecki czyli Podlaski

† Cz. Sokołowski

Notariusz Ks. E. Pacewski.

Zmiany w składzie osobistym Duchowieństwa.

Mianowani: ks. Leon Ryder, neoprezbiter, wikariuszem par. Adamów; ks. Władysław Zatyka, neoprezbiter, wik. par. Sterdyń; ks. Marek Wacław Maszkiewicz, neoprezbiter, wik. par. Ceranów; ks. Stanisław Wilczopolski, wik. par. Kąkolownica, rektorem kościoła filjalnego cum cura animarum w Platerowie; ks. Stanisław Kępiński, wik. par. Kąkolownica; ks. Stanisław Wałachowski, wik. par. Kosów, rektorem kościoła filjalnego cum cura animarum w Łysowie; ks. Marcei Weiss, rezydentem w Komarówce z prawami i obowiązkami wikariusza par. Komarówka; ks. Władysław Olszewski, rezydentem w Sokołowie z prawami i obowiązkami wikariusza par. Sokołów.

Przeniesieni: ks. Franciszek Ołdakowski, wik. par. Adamów, na wik. do Łomaz; ks. Bolesław Popowski, wik. par. Radzyń, na wik. do Mokobód; ks. Władysław Krzyżanowski, wik. par. Ceranów, na wik. do Radzyna; ks. Franciszek Zapadka, wik. par. Huszlew, na wik. do Komarówki; ks. Edward Kowalik, wik. par. Kamionna, na wik. do Huszlewa; ks. Stanisław Jurczak, wik. par. Komarówka, na wik. do Miastkowa; ks. Walerjan Murawski, wik. par. Miastków, na wik. do Międzyrzecza, par. św. Mikołaja; ks. Adolf Włażlacki, wik. par. św. Mikołaja w Międzyrzeczu, na wik. do Kosowa.

Zwolnieni: ks. Bronisław Saciłowski, wik. par. Łomazy, z urzędu wikariusza; ks. Józef Puszkiewicz, wik. par. Sterdyń, z urzędu wikariusza, dla poratowania zdrowia.

Zmarli: ks. Feliks Ostoyski, kan. Kapituły Janowskiej, notariusz Kurji Diecezjalnej, 26 marca 1936 r.; ks. Józef Mazurkiewicz, kan. hon. Kolegiaty Janowskiej, proboszcz par. Sokołów, dziekan dek. sokołowskiego, 9 kwietnia 1936 r.; ks. Marjan Pać, neoprezbiter, 2 maja 1936 r.

Requiescant in pacel

Dziennik czynności J. E. Ordynariusza.

Marzec.

Dnia 22 — J. E. Ks. Biskup o godz. 7.30 w katedrze odprawił mszę św. na zakończenie rekolekcji parafjalnych dla mężczyzn, przemawiał i bierzmował

Dnia 23, 24 i 25 — w kościele św. Stanisława w Siedlcach przeprowadził rekolekcje dla siedleckich średnich szkół męskich. Na zakończenie rekolekcji 25 marca odprawił mszę św., przemawiał i bierzmował.

Dnia 25 — był na akademii, urządzonej w sali Akcji kat. przez miejscowe Oddziały Kat. Stow. Kobiet.

Dnia 27 — o godz. 18 przeprowadził z domu do kościoła zwłoki ś. p. ks. kan. Feliksa Ostoyskiego.

Dnia 28 — o godz. 10 w kościele św. Stanisława odprawił pontyfikalną mszę św. żałobną przy zwłokach ś. p. ks. Ostoyskiego.

Tegoż dnia po południu wyjechał do Janowa na święcenia alumnów.

Dnia 29 — w Janowie, w kaplicy seminaryjnej, podczas mszy pontyfikalnej udzielił święceń diakańskich trzem subdiakonom i trzem diakonom święceń kapłańskich.

Tegoż dnia powrócił do Siedlec i zaraz w godzinach popołudniowych wyjechał do Warszawy.

Dnia 30 — był na posiedzeniu Komisji Szkolnej.

Dnia 31 — był na posiedzeniu Komisji Prasowej.

Kwiecień.

Dnia 1 — powrócił z Warszawy do Siedlec.

Dnia 2 — o godz. 10 w katedrze siedleckiej odprawił żałobną mszę św. za duszę ś. p. biskupa Jakóba Bagaration, adm. ap., zmarłego na wyspach Solowieckich.

Dnia 3 — o godz. 7 w kościele św. Stanisława odprawił mszę św. na zakończenie rekolekcji dla inteligencji, po mszy św. przemawiał i bierzmował.

Dnia 5 — w licznej asyście kleru poświęcił w katedrze palmy, przewodniczył w uroczystej procesji i koncelebrował sumę.

Dnia 6 — był w Warszawie na sesji Rady Szkolnej.

Dnia 8 — o godz. 7 w kościele św. Stanisława odprawił mszę św. na zakończenie rekolekcji dla mężczyzn. Po mszy św. przemawiał i bierzmował.

Tegoż dnia o godz. 16 był w katedrze na Ciemnej Jutrzni.

Dnia 15 — wyjechał do Warszawy na posiedzenia w sprawach unijnych. Posiedzenia były 15-go i 16-go kwietnia.

Dnia 18 — powrócił z Warszawy do Siedlec.

Dnia 30 — wyjechał na wizytację kanoniczną parafii dek. łukowskiego.

Rozporządzenia prawno-państwowe.

Okólnik Nr. 87

z dnia 31 grudnia 1935 r.

w sprawie zmiany nazwisk.

(Nr. AC. 29-319-1).

Do

*P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę
i Starostów.*

Okólnik niniejszy łączy w jedną całość i uzupełnia poszczególne zarządzenia, wydane w sprawie zmiany nazwisk w latach ubiegłych.

I. Źródła prawne.

W zakresie zmiany nazwiska obowiązują następujące źródła prawne: a) ustawa z dnia 24 października 1919 r. o zmianie nazwiska (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 478), b) ustawa z dnia 23 czerwca 1921 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy wymienionej pod pkt. a) na obszarze woj. poznańskiego i pomorskiego (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 511), c) ustawa z dnia 22 marca 1929 r. o zmianie nazwisk hańbiących, ośmieszających lub nieelicujących z godnością człowieka (Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 16 z 1930 r.), d) rozp. Rządu pruskiego z dnia 3 listopada 1919 r. (Zb. Ust. Pr. str. 179, Nr. 49) obowiązujące jedynie na obszarze górnośląskiej części woj. śląskiego, e) rozp. Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1921 r. o rozciągnięciu przepisów ustawy wym. pod pkt. a) na ziemie wschodnie (Dz. U. R. P. Nr. 66, poz. 423), f) rozp. Min. Spraw Wewn. i Ministra b. dzielnicy pruskiej z dnia 16 września 1921 r. w sprawie wykonania ustawy o zmianie nazwiska (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 688), g) rozp. M. S. Wewn. z dnia 15 listopada 1930 r. o zmianie nazwisk hańbiących, ośmieszających, lub nieelicujących z godnością człowieka (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 702), h) rozp. M. S. Wewn. z dnia 11 października 1928 r. o dekoncentracji niektórych kompetencji (Dz. U. R. P. Nr. 93, poz. 828), i) rozp. Prezydenta R. P. z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach admin. państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976).

II. Właściwość władz.

Władzami właściwymi do orzekania w sprawach zmiany nazwiska są wojew. władze admin. ogólnej (§ 1 rozp. (pkt h) art. 2 ustawy (pkt c) i rozp. pkt „i”).

W orzeczeniach, odmawiających zezwolenia na zmianę nazwiska, bądź nieuwzględniających wniesionych sprzeciwów, pouczać należy strony o przysługujących im na zasadach ogólnych środkach prawnych.

III. Przepisy materialne.

W świetle art. 1 ustawy z dnia 24 października 1919 r., udzielenie zezwolenia na zmianę nazwiska nastąpić może tylko w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie. Ocena w tym względzie leży w zakresie swobodnego uznania władzy. Odmienne przedstawia się rzecz w świetle ustawy z 22 marca 1929 r., która dopuszcza swobodne uznanie tylko w ograniczonym zakresie, a mianowicie przy ocenie: 1) nazwiska z punktu widzenia wymagań § 1 rozp. M. S. Wewn. z dnia 15 listopada 1930 r., 2) stopnia stanu zamożności petenta (§ 3 tegoż rozp.), 3) sprzeciwów wniesionych przez osoby trzecie nie z tytułu prawa do nazwiska, które petent przybrać zamierza, lecz z t. zw. „ważnych powodów“ (§ 4 cytowanego wyżej rozporządzenia) 5) kwestji czy nazwisko podpada pod pojęcie historycznego, popularnego lub rozpowszechnionego, oraz wreszcie 6) czy intencją petenta, ubiegającego się o zmianę nazwiska, nie jest ułatwienie sobie przestępstw lub ukrycia swojej tożsamości (art. 7 ustawy z dnia 22 marca 1929 r. i § 5 wspomnianego wyżej rozp. z dnia 15. XI. 1930 r.). Stosowanie omawianych ustaw z dn. 24.X. 1919 r. i z dn. 22.III. 1929 r. wymaga zwrócenia uwagi na następujące kwestje:

Prośba o zmianę nazwiska: 1) w trybie ustawy z dnia 24 października 1919 r. winna być należycie uzasadniona, 2) prośba o zmianę nazwiska w trybie ustawy z dnia 22 marca 1929 r. uzasadnienia takiego nie wymaga (§ 2 rozp. M. S. Wewn. z 15 listopada 1930 r.), 3) stronom przysługuje prawo wskazania nazwiska, które pragną przybrać (art. 2 ust. z 24 października 1919 r.). Praktyka wykazała, że strony okazują często chęć przybrania nazwiska rozpowszechnionego lub znanego, wskutek czego narażają się na uzasadnione sprzeciwy z art. 4 ustawy z dnia 24 października 1919 r., w następstwie czego ponoszą niepotrzebne koszty ogłoszeń w Monitorze Polskim i w trzech dziennikach nieurzędowych. Obowiązkiem więc władzy orzekającej jest uprzedzać strony, że zamiar przybrania nazwiska rozpowszechnionego lub znanego spotkać się może z uzasadnionym prawnie sprzeciwem i zalecać bądź obranie innego nazwiska, bądź wskazanie kilku innych nazwisk do wyboru. Analogicznie postępować należy w sprawach prośb o zmianę nazwisk o brzmieniu niepolskim, o ile nazwiska te, w przetłumaczeniu na język polski, podpadają pod kategorię wyrazów, utrudniających danej osobie współżycie ze społeczeństwem, zarobkowanie lub wykonywanie zawodu lub też narażają ją na śmieszność w środowisku, w którym żyje, 4) zezwolenie na zmianę nazwiska o brzmieniu niepolskim, nie podpadającego pod wyżej wymienione kategorie nastąpić może w wyjątkowych tylko przypadkach. Podanie należy poddać ocenie ze stanowiska zgodności z duchem języka polskiego, przyczem ocena ta winna znaleźć zastosowanie wyłącznie względem osób narodowości polskiej. Przy rozpatrywaniu podań w sprawach tego rodzaju ustalić należy każdorazowo, czy i w jaki sposób strona ujawniła swoją przynależność duchową do narodowości polskiej, wreszcie, jeśli proszący ma małoletnie dzieci, czy nie utracił władzy rodzicielskiej nad nimi, 5) zasadniczo odmawiać należy prośbom o zmianę nazwiska na nazwiska podwójne. Wyjątki dopuszczalne są w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, 6) Podobnie w drodze wyjątku tylko zezwalać można na przybranie nazwiska, pod którym petent znany był w służbie wojskowej polskiej, bądź którego używał jako pseudonimu, (art. 1 ustawy z dnia 11 maja 1920 r. w przedmiocie uznania nazwisk, przy-

branych podczas służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 251). Jakkolwiek obowiązujące przepisy nie ustanawiają specjalnej ochrony nazwisk używanych, niemniej jednak ochrony takiej wymagają nazwiska znane i zasłużone w historii, literaturze, sztuce, na polu wojskowości, polityki i t. p. (§ 5 rozp. M. S. Wewn. z dnia 15 listopada 1930 r.) 8) Zasada ochrony nazwisk osób trzecich winna znaleźć analogiczne zastosowanie w stosunku do znanych i zasłużonych nazwisk cudzoziemskich, co tłumaczy się względami na kurtuazję międzynarodową.

Osoby pełnoletnie, pragnące zmienić wraz z rodzicami nazwisko, mogą się przyłączyć do ich prośby i w tym celu, bądź prośbę podpisać łącznie z rodzicami, bądź wnieść ją osobno, bądź wreszcie złożyć odpowiednie oświadczenie na piśmie.

Po stwierdzeniu, że strona uczyniła zadość wymaganiom ustawowym, należy zbadać nadto kwestje: a) opłat stemplowych, b) wiarygodności przytoczonych powodów zmiany nazwiska, c) zatrudnienia, stosunków rodzinnych, majątkowych i zarobkowych petenta, d) jego zachowania się, tudzież karalności sądowej, e) wreszcie, o ile proszący jest pracownikiem państwowym, lub samorządowym — opinii u jego władzy przełożonej.

Po zebraniu przez powiatową władzę administracji ogólnej wyżej przytoczonych danych, władza ta przedłoży wojew. władzy adm. ogólnej prośbę wraz z wynikiem dochodzeń z wnioskiem zarówno co do zamierzonej zmiany nazwiska jak i co do ewentualnego uwolnienia petenta od opłaty stemplowej za akt zezwolenia na zmianę nazwiska, o ile się o to ubiega.

W związku z ustanowioną ustawą z dnia 24 października 1919 r. pośrednią ochroną prawną nazwisk osób trzecich zauważa się, że tytuł do zgłaszania sprzeciwów daje nie tylko fakt posiadania nazwiska, jakie proszący przybrać zamierza, lecz, że tytułem takim mogą być inne „ważne powody”. Odróżnienie tych dwóch rodzajów sprzeciwów wynika z postanowień art. 4 ustawy z dnia 22 marca 1929 r. W świetle postanowień tych, sprzeciw osób noszących takie same nazwisko — ma stanowisko uprzywilejowane, stanowiąc bezwzględną przeszkodę do udzielenia zezwolenia na przybranie nazwiska, będącego przedmiotem sprzeciwu.

Prośbę żon rozwiedzionych o przywrócenie, bądź zezwolenie na używanie nazwiska panińskiego, o ile specjalne ustawy nie stanowią inaczej, traktować należy w płaszczyźnie ogólnych zasad ustawy o zmianie nazwiska z dnia 24 października 1919 r.

Na obszarze, na którym obowiązuje K. C. P. z 1825 r. oraz prawo o małżeństwie z 1836 r., w razie unieważnienia małżeństwa, lub rozwodu, przestrzegać należy w tej dziedzinie następujących zasad: 1) powrót mężatki do rodowego (panieńskiego) nazwiska dopuszczalny jest jedynie w następstwie unieważnienia małżeństwa, oraz rozwiązania go przez rozwód, 2) rozłączenie od stołu i łóża na kwestję nazwiska nie wywiera żadnego wpływu, 3) wspomniany w pkt. 1) powrót do panieńskiego nazwiska może mieć charakter dwojaki: a) dobrowolny, b) przymusowy. 4) Zarówno w przypadku wymienionym ad 3a) jak ad 3b) — powrót ten, ze względu na wymagania porządku publicznego, nie może nastąpić przez sam fakt używania przez mężatkę jej rodowego nazwiska. Osiągnięcie tego skutku prawnego wymaga każdorazowo dokonania pewnej czynności urzędowej, a mianowicie dopełnienia przez stronę wobec właściwej wła-

dzy pewnych określonych formalności. 5) Władzą właściwą są władze miejsca zamieszkania mężatki, powołane do prowadzenia ewidencji i kontroli ruchu ludności (art. art. 1, 7, 10, 11 i 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 39) oraz § 12 pkt. 7, § 13, § 14 pkt. 1 i 2, § 29, § 35 i § 39 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 maja 1934 r. o meldunkach i księgach ludności (Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 489). 6) Powrót do rodowego nazwiska pozostawiony jest swobodnemu uznaniu mężatki i nastąpić może zawsze, niezależnie od stwierdzonej wyrokiem jej dobrej lub złej wiary, winy lub braku winy. Badanie tych okoliczności wyjęte jest z pod rozważań władz administracyjnych. Właściwa czynność tych władz sprowadza się więc: A) do uwiarygodnienia zmiany nazwiska mężatki w rejestrach ludności, B) wydania petentce stosownie do okoliczności nowego, odpowiednio zmienionego, dowodu osobistego, bądź też zaświadczenia, że zgłoszenie powrotu do rodowego nazwiska zostało dokonane.

Warunkiem dokonania jest: a) przedłożenie przez petentkę odpowiedniego oświadczenia woli na piśmie, b) dołączenie w charakterze dowodu odpisu prawomocnego wyroku orzekającego rozwód, lub unieważnienie małżeństwa.

Zgłoszone w ten sposób oświadczenie woli mężatki jest nieodwołalne.

Powrót do nazwiska rodowego nastąpić również może (lecz nie musi) w przypadku stwierdzonej wyrokiem orzekającym rozwód, lub unieważnienie małżeństwa, złej wiary lub winy mężatki; stroną zapobiegającą o powrót do rodowego nazwiska mężatki jest w tym przypadku mąż. Dla osiągnięcia zamierzonego skutku musi on uzyskać, obok wyroku orzekającego rozwód, lub unieważnienie małżeństwa, specjalny jeszcze wyrok sądowy, orzekający odjęcie żonie prawa noszenia jego nazwiska (domaganie się przedłożenia wyroku, orzekającego rozwód lub unieważnienie małżeństwa jest nieuzasadnione).

Na podstawie tego ostatniego wyroku, tudzież stosownego oświadczenia woli męża na piśmie, te same władze stosują analogiczny tryb postępowania, jak w pkt. 3a), z tą różnicą że: 1) czynności ich w tym przypadku będą miały charakter wykonania wyroku i że 2) w rozumieniu K. C. P., zamiast wydawania petentowi jakichkolwiek dowodów, czy zaświadczeń, zawiadomią one jego b. małżonkę.

IV. Koszta postępowania.

W razie uwzględnienia prośby strony wojewódzka władza administracji ogólnej wezwie proszącego do złożenia odpowiedniej kwoty na zabezpieczenie kosztów ogłoszenia o zamierzonej zmianie nazwiska, a po jej złożeniu zarządzi ogłoszenie według wzoru Nr. 1 w Monitorze Polskim oraz w trzech dziennikach nieurzędowych, a to po jednym z wychodzących w Warszawie, Krakowie lub Lwowie i Poznaniu.

W przypadkach zaś, gdy zmiana nazwiska opiera się na ustawie z dnia 22.III. 1929 r., należy ogłaszać o zamierzonej i dokonanej zmianie nazwiska tylko w Monitorze Polskim (w/g wzoru Nr. 1a) o ile możności zbiorowo raz na kwartał, (§ 3 rozp. Min. Spraw Wewn. z dnia 15 listo-

pada 1930 r.). W tych przypadkach może Pan Wojewoda (Kom. Rządu) zwalniać strony (art. 5 ustawy z dnia 22.III. 1929 r.) również od kosztów, połączonych z ogłoszeniami w Monitorze Polskim, o ile dotyczy to osób, których stan niezamożności jest niewątpliwie znany wojew. władzy adm. og. i w tym przypadku kosztą pokrywa Skarb Państwa. Ustawa zaś z 24 października 1919 r. nie zezwala na zwalnianie od ponoszenia kosztów, połączonych z ogłoszeniami w Monitorze Polskim i trzech dziennikach krajowych (§ 5 i 8 rozp. Min. Spraw Wewn. z 16 września 1921 r. oraz art. 3 wyżej wym. ustawy).

§-fem 1 rozp. Min. Spraw Wewn. z 11 października 1928 r. oraz rozp. Prezydenta R. P. z dnia 28 grudnia 1934 r. w sprawach, dotyczących obszaru cieszyńskiej części wojew. śląskiego, przekazano wojewódzkim władzom administracji ogólnej nietylko orzekanie o zmianie nazwiska i rozstrzyganie wniesionych sprzeciwów przeciw zamierzonej zmianie nazwiska, lecz również i decyzje co do zwalniania proszących o zmianę nazwiska od opłat w całości lub części za akt zezwolenia na zmianę nazwiska. (Obwieszczenie Ministra Skarbu w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o opłatach stemplowych z dnia 7 czerwca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 404), o czym również mówi art. 4-ty ustawy z dnia 22 marca 1929 r.

Z uprawnień do zwalniania od opłaty stemplowej za zmianę nazwiska w całości lub w części należy oględnie korzystać, mając na uwadze interes Skarbu Państwa. Oczywiście, oprócz faktycznego stwierdzenia niezamożności proszącego, należy brać pod uwagę w wypadku, gdy motywem prośby o zmianę nazwiska jest istotnie przykre brzmienie nazwiska, nietylko interes osobisty strony, ale również i tę okoliczność czy domaga się tej zmiany interes publiczny. W przypadkach jeżeli petent nosi wprawdzie nazwisko ośmieszające w tym stopniu, żeby zmiany tego nazwiska domagały się względy natury publicznej, można zwolnić petenta, ze względu na jego stan materialny, tylko od uiszczenia opłaty stemplowej za akt zezwolenia na zmianę nazwiska, natomiast należy odmówić mu zwolnienia go od ponoszenia kosztów ogłoszeń o zamierzonej i dokonanej zmianie nazwiska. O ile bowiem Skarb Państwa mógłby zrzekać się opłat stemplowych, nawet w tym przypadku, jeżeli za zmianę nazwiska przemawia tylko interes prywatny petenta, o tyle ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów ogłoszeń mogłoby następować jedynie wtedy, jeżeli za zmianą nazwiska petenta przemawiałyby względy natury publicznej.

Postępowanie przy zarachowywaniu złożonych kwot na ogłoszenia określają ogólne przepisy o sposobie pobierania przychodów i dokonywania wydatków przez władze i urzędy państwowe. W myśl tych przepisów, kwoty składane być mają na fundusz specjalny „koszty ogłoszeń o zm. nazw.” w miejscowej kasie Urzędu skarbowego, w siedzibie właściwej wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

Wojewódzkie władze administracji ogólnej obowiązane są prowadzić ogólną księgę funduszu specjalnego według wzoru i sposobu przewidzianego dla sum depozytowych.

V. Tryb ogłaszania aktów zezwolenia na zmianę nazwiska.

Akt zezwolenia na zmianę nazwiska należy sporządzić według wzoru Nr. 2, lub Nr. 2a, ogłoszenie zaś w Monitorze Polskim według wzoru Nr. 3.

Adnotację o dozwolonej zmianie nazwiska zarządza się z uwzględnieniem stanu prawnego obowiązującego na poszczególnych obszarach Państwa.

W tym względzie zauważa się co następuje:

1) na obszarze województw poznańskiego, pomorskiego i górnośląskiej części woj. śląskiego zarządzają Wojewodowie z urzędu adnotacje, niezależnie od wniosku osoby zainteresowanej (rozp. Pr. M. S. Wewn. z dnia 16 stycznia 1901 r. min. Bl. F. Inn. Verw. 72), i ustawa z dnia 6 lutego 1875 r. o urzędowym stwierdzaniu stanu cywilnego i o zawieraniu małżeństw (Dz. Ust. Rzeszy str. 23). 2) na obszarze mocy obowiązującej K. P. C. z 1825 r. sposób zarządzania adnotacji w księgach stanu cywilnego określa wzór Nr. 4 lub 4a. 3) Na obszarze mocy obowiązującej „Zbioru Praw rosyjskich” zarządza się adnotację według wzoru Nr. 5 lub 5a. 4) Na obszarze województw krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego oraz cieszyńskiej części woj. śląskiego zarządza się adnotację aż do odwołania w sposób dotychczas tam praktykowany.

O ile akt stanu cywilnego, w którym ma być dokonana adnotacja, znajduje się poza obrębem wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, która wydaje akt zezwolenia na zmianę nazwiska, należy użyć dla zarządzania adnotacji — pośrednictwa wojewódzkiej władzy administracji ogólnej obszaru, na którym ma siedzibę urzędową właściwy urzędnik stanu cywilnego i przesłać jej w tym celu odpis zezwolenia na zmianę nazwiska oraz wypisy z aktów stanu cywilnego, na których adnotacja ma być dokonana.

Jeżeli zaś chodzi o akt stanu cywilnego, sporządzony w państwie obcym, należy wnioski o adnotację skierowywać do władz obcych za pośrednictwem właściwych urzędów konsularnych R. P. We wnioskach tych należy wymienić podstawę prawną i faktyczną obywatelstwa polskiego petenta, oraz dołączyć poświadczony co do zgodności z oryginałem odpis aktu zezwolenia na zmianę nazwiska i wypisy z aktów stanu cywilnego, na których ma być pomieszczona adnotacja. Specjalny tryb postępowania w tym zakresie w obrocie z Rosją określa okólnik Nr. AC. 30/2/4 z dnia 6 kwietnia 1933 r. O ile dana osoba zamieszkuje w Polsce, albo figurowała poprzednio w rejestrze mieszkańców jednej z gmin — należy równocześnie z adnotacją, o której wyżej, zarządzić dokonanie na całym obszarze Państwa odpowiedniej adnotacji o zmianie nazwiska w rejestrze mieszkańców gminy zamieszkania danej osoby, czy też gminy ostatniego zamieszkania w Polsce. (§ 33 rozp. Min. Spraw Wewn. z dnia 23 maja 1934 r. o meldunkach i księgach ludności Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 489).

VI. Postanowienia końcowe.

Z wydaniem niniejszego okólnika tracą moc obowiązującą następujące zarządzenia: 1) okólnik Nr. 140 z dnia 15 grudnia 1921 r. Nr. AE. 4622 (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. t. II str. 812 pkt. 2), 2) okólnik Nr. 57 z dnia 11 marca 1929 r. Nr. AC. 6449/1 (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. t. II str. 818 pkt. 4), 3) okólnik Nr. 5 z dnia 10 stycznia 1931 r. Nr. AC. 11147/1 wydany do P. P. Wojewodów w województwach centralnych i P. Komisarza Rządu na m. st. Warszawę (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 1

z 1931 r. str. 28) oraz 4) okólnik Nr. 38 z dnia 24 marca 1932 r. Nr. AC. 26/b/3 w sprawie nazwiska mężatek po wyroku orzekającym nieważność małżeństwa bądź rozwód (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. z 1932 r. Nr. 5 str. 114).

(—) Wł. Raczkiewicz.

Minister.

Wzór Nr. 1.

OGŁOSZENIE.

1. Imię i nazwisko proszącego o zmianę nazwiska, rok urodzenia, imiona rodziców, zawód i miejsce zamieszkania.
2. Jak wyżej.
3. Jak wyżej i t. d. _____ i t. d. _____
wnieśli prośby o zezwolenie na zmianę nazwiska rodowego:

1. Imię i nazwisko dotychczasowe — (_____)
na nazwisko _____
(nazwisko, które przybrać zamierza)

2. Jak wyżej. _____

3. Jak wyżej. _____ i t. d.
Nazwa i siedziba woj. władzy administracji ogólnej, zarządzającej ogłoszenie (_____) podaje powyższe prośby do powszechnej wiadomości z nadmienieniem, że w myśl art. 4 ustawy z dnia 24. X. 1919 r. (Dz. U. R. Nr. 88, poz. 478) wolno przeciw ich uwzględnieniu zgłosić do Min. Spraw Wewn. sprzeciw za pośrednictwem _____ (nazwa i siedziba woj. władzy admin. ogóln., zarządzającej ogłoszenie) w ciągu dni 90 od dnia niniejszego ogłoszenia; w ogłoszeniach w dziennikach nieurzędowych zamiast słów „niniejszego ogłoszenia” należy umieszczać słowa „ogłoszenia w Monitorze Polskim, które równocześnie zarządza się”.

Data

Podpis

Wzór Nr. 1-a.

OGŁOSZENIE.

1. Imię i nazwisko proszącego o zmianę nazwiska, rok urodzenia, imiona rodziców, zawód i miejsce zamieszkania.

2. Jak wyżej.
3. Jak wyżej i t. d.

_____ i t. d. _____
wnieśli prośby o zezwolenie na zmianę nazwiska rodowego:

- 1) Imię i nazwisko dotychczasowe — (_____) na nazwisko _____
(nazwisko, które przybrać zamierza)

2. Jak wyżej _____

3. Jak wyżej _____ i t. d.

Nazwa i siedziba woj. władzy administracji ogólnej zarządzającej ogłoszenie (_____) podaje powyższe prośby do powszechnej wiadomości z nadmienieniem, że w myśl art. 6 ustawy z dnia 22 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 3 poz. 16 z 1930 r.) wolno przeciw ich uwzględnieniu zgłosić do Min. Spraw Wewn. sprzeciw za pośrednictwem _____

(nazwa i siedziba woj. władzy administracji ogólnej, zarządzającej ogłoszenie) w ciągu 30 dni od dnia niniejszego ogłoszenia“)

Data

Podpis

Wzór Nr. 2.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 24 października 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 478) i § 8 rozporządzenia z dnia 16 września 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 678) udziela się p. _____

(imię i nazwisko), synowi _____ (imiona rodziców), urodzonemu w _____, dnia _____ zezwolenia na zmianę nazwiska rodowego (nazwisko dotychczasowe) na nazwisko „_____“ (nazwisko nowe).

Zezwolenie to z chwilą sporządzenia o niem odpowiedniej wzmianki na brzegu aktu urodzenia (ewent. ślubu) powoduje zmianę nazwiska p. _____ (imię i nazwisko), oraz żony jego p. _____ (imię), urodzonej w _____ dnia _____ z domu _____ oraz dzieci _____ (imiona, miejsce urodzenia i data urodzenia wszystkich dzieci, które w chwili wniesienia prośby nie były pełnoletnie).

Pieczęć i podpis.

Do Pana _____ (imię i nazwisko)
w _____ (miejsce zamieszkania)

U w a g a: Dzieci pełnoletnie, które do prośby przyłączyły się, otrzymują osobne akta zezwolenia na zmianę nazwiska.

Podpis

Wzór Nr. 2-a:

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 22 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 16 z 1930 r.) i § 4 rozporządzenia z dnia 15 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 702) udziela się p. _____
_____ (imię i nazwisko), synowi _____ (imiona rodziców), urodzonemu w _____, dnia _____ zezwolenia na zmianę nazwiska rodowego (nazwisko dotychczasowe) na nazwisko „_____” (nazwisko nowe).

Z chwilą doręczenia niniejszego zezwolenia, prawo do używania nowego nazwiska uzyskuje p. _____ (imię i nazwisko) oraz żona jego p. _____ (imię), urodzona w _____ dnia _____ z domu _____, oraz dzieci _____ (imiona, miejsce urodzenia i data urodzenia wszystkich dzieci, które w chwili wniesienia prośby nie były pełnoletnie).

Pieczęć i podpis.

Do Pana _____ (imię i nazwisko)
w _____ (miejsce zamieszkania)

U w a g a: Dzieci pełnoletnie, które do prośby przyłączyły się, otrzymują osobne akta zezwolenia na zmianę nazwiska.

Podpis.

Wzór Nr. 3.

O G Ł O S Z E N I E.

Imię i nazwisko _____ (Zawód, miejsce zamieszkania) uzyskał wraz z żoną _____ (imię, z domu) i _____ (imiona dzieci), zezwolenie na zmianę

nazwiska rodowego _____ (nazwisko dotychczasowe) na nazwisko (nazwisko nowe) „_____”.

Podpis.

Wzór Nr. 4.

Do

Ks. Proboszcza (Ks. Pastora) parafji (rzym.-kat., ewang.-augsburs.) jako urzędnika stanu cywilnego

w _____

urzędnika stanu cywilnego wyznań niechrześcijańskich.

w _____

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 24. X. 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 88 poz. 478) oraz § 8 rozporządzenia z dnia 16. IX. 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 52 poz. 679) udzielono _____ (imię i nazwisko), synowi _____ (imiona rodziców i nazwisko pańskie matki), urodzonemu w _____ dnia _____ zezwolenia na zmianę nazwiska rodowego _____ na nazwisko „_____”.

Zezwolenie to z chwilą sporządzenia o niem odpowiedniej wzmianki na brzegu aktu urodzenia (ew. ślubu) powoduje zmianę nazwiska _____ (imię i nazwisko) oraz żony jego i t. d. jak we wzorze Nr. 2.

Wobec tego zarządza się na podstawie art. 5 ustawy z dnia 24. X. 1919 r. i § 8 rozporządzenia z dnia 16. IX. 1921 r. sporządzenie:

1) analogicznie do art. 32, 85 i 87 K. C. P., na brzegu aktu urodzenia ślubu (_____) imię i nazwisko osoby, której akt dotyczy, zapisanego w księdze urodzenia (ślubu) z roku _____ pod _____ następującej wzmianki:

„Na podstawie orzeczenia wojewody w _____ z dnia _____ Nr. _____ zezwolono p. _____ (imię i nazwisko osoby, której akt urodzenia (ślubu) dotyczy) na zmianę nazwiska (dotychczasowe nazwisko) na nazwisko „_____” (nowe nazwisko).

2) zaopatrzenie dołączonego wypisu z aktu stanu cywilnego stosownie

do art. 87 K.C.P. wzmianką wyżej przytoczoną i zwrócenie uzupełnionego wypisu (podać pow. władzę adm. ogólnej, w której okręgu ma siedzibę właściwy urzędnik stanu cywilnego) celem doręczenia interesowanemu.

3) sporządzenie lub spowodowanie stosownie do art. 82 i 85 K.P.C. uwidocznienia dokonanej zmiany nazwiska we wtórnych egzemplarzach księgi stanu cywilnego.

Wzór Nr. 4a.

Do

Ks. Proboszcza (Ks. Pastora) parafji (rzym.-kat., ewang.-augsburgs.) jako urzędnika stanu cywilnego

w _____

urzędnika stanu cywilnego wyznań niechrześcijańskich

w _____

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 22.III.1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 3 poz. 16 z 1930 r.) i § 4 rozporządzenia z dnia 15.XI.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 702) udzielono _____ (imię i nazwisko), synowi _____ (imiona rodziców i nazwisko panięńskie matki), urodzonemu w _____ dnia _____ zezwolenia na zmianę nazwiska rodowego _____ na nazwisko „_____”.

Z chwilą doręczenia zezwolenia prawo do używania nowego nazwiska uzyskał _____ (imię i nazwisko) oraz żona jego i t. d. jak we wzorze Nr. 2a.

Wobec tego zarządza się na podstawie art. 2 ustawy z dnia 22.III.1929 r. i § 4 rozporządzenia z dnia 15.XI.1930 r. sporządzenie:

1) analogicznie do art. 32, 85 i 87 K. C. P. na brzegu aktu urodzenia (ślubu) _____ (imię i nazwisko osoby, której akt dotyczy) zapisanego w księdze urodzenia (ślubu) z roku _____ pod Nr. _____ następującej wzmianki:

Na podstawie orzeczenia wojewody w _____ z dn. _____ Nr. _____ zezwolono p. _____ (imię i nazwisko osoby, której akt urodzenia (ślubu) dotyczy) na zmianę nazwiska (dotychczasowe nazwisko) na nazwisko „_____” (nowe nazwisko).

2) zaopatrzenie dołączonego wypisu z akt stanu cywilnego stosownie do art. 87 K. C. P. wzmianką wyżej przytoczoną i zwrócenie uzupełnionego wypisu (podać pow. władzę adm. ogólnej, w której okręgu ma siedzibę właściwy urzędnik stanu cywilnego) celem doręczenia interesowanemu.

3) sporządzenie lub spowodowanie stosownie do 82 i 85 K. C. P. uwidocznienia dokonanej zmiany nazwiska we wtórnych egzemplarzach księgi stanu cywilnego.

Wzór Nr. 5.

Do

Ks. Proboszcza (Ks. Pastora) parafji (rzym.-kat., ewang.-augsburs.) jako urzędnika stanu cywilnego

w _____

urzędnika stanu cywilnego wyznań niechrześcijańskich.

w _____

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 24. X. 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 88 poz. 478) oraz § 8 rozporządzenia z dnia 16. IX. 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 679)

udzielono _____ (imię i nazwisko) synowi _____
 _____ (imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki), urodzonymu w _____ dnia _____ zezwolenia na zmianę nazwiska rodowego _____ na nazwisko „_____”.

Zezwolenie to z chwilą sporządzenia o niem odpowiedniej wzmianki na brzegu aktu urodzenia (ślubu) powoduje zmianę nazwiska _____
 _____ (imię i nazwisko), oraz żony jego i t. d. jak we wzorze Nr. 2.

Wobec tego zarządza się na podstawie art. 5 ustawy z dnia 24. X. 1919 r. i § 8 rozporządzenia z dnia 16. IX. 1921 r. sporządzenie:

1. na brzegu aktu urodzenia, (ślubu) _____ (imię i nazwisko osoby, której akt dotyczy), zapisanego w księdze urodzenia (ślubu) _____ z roku _____ pod Nr. _____ następującej wzmianki: „Na podstawie orzeczenia wojewody _____ z dnia _____ Nr. _____ zezwolono _____ (imię i nazwisko osoby, której akt urodzenia, (ślubu) dotyczy) na zmianę nazwiska _____ (dotychczasowe nazwisko) na nazwisko „_____” (nowe nazwisko).

2. Zaopatrzenie dołączonego wypisu z aktu stanu cywilnego wzmianką powyżej przytoczoną i zwrócenie uzupełnionego wypisu (podać pow. władzę adm. ogólnej, w której okręgu ma siedzibę właściwy urzędnik stanu cywilnego) celem doręczenia zainteresowanemu
3. Sporządzenie lub spowodowanie uwidocznienia dokonanej zmiany nazwiska we wtórnych egzemplarzach księgi stanu cywilnego.

Wzór Nr. 5a.

Do

Ks. Proboszcza (Ks. Pastora) parafji (rzym.-kat., ewang.-augsburs.) jako urzędnika stanu cywilnego

w _____

urzędnika stanu cywilnego wyznań niechrześcijańskich

w _____

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 22. III. 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 16 z 1930 r.) i § 4 rozporządzenia z dnia 15. XI. 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 702)

udzielono _____ (imię i nazwisko), synowi _____
 _____ (imiona rodziców i nazwisko panieńskie matki), urodzonemu
 w _____ dnia _____ zezwolenia na zmianę nazwiska
 rodzowego _____ na nazwisko „_____“.

Z chwilą doręczenia zezwolenia prawo do używania nowego nazwiska uzyskał _____ (imię i nazwisko) oraz żona jego i t. d.,
 jak we wzorze Nr. 2-a.

Wobec tego zarządza się na podstawie art. 2 ustawy z dnia 22. III. 1929 r. i § 4 rozporządzenia z dnia 15 listopada 1930 r. sporządzenie:

1. Na brzegu aktu urodzenia (ślubu) _____ (imię i nazwisko osoby, której akt dotyczy), zapisanego w księdze urodzenia (ślubu) _____ z roku _____ pod Nr. _____ następującej wzmianki: "Na podstawie orzeczenia Wojewody w _____ z dnia _____ Nr. _____ zezwolono _____ (imię i nazwisko osoby, której akt urodzenia (ślubu) dotyczy) na zmianę nazwiska _____ (dotychczasowe nazwisko „_____” (nowe nazwisko).
2. Zaopatrzenie dołączonego wypisu z aktu stanu cywilnego wzmianką powyżej przytoczoną i zwrócenie uzupełnionego wypisu [podać pow. władzę adm. ogólnej, w której okręgu ma siedzibę właściwy urzędnik stanu cywilnego] celem doręczenia zainteresowanemu.
3. Sporządzenie lub spowodowanie uwidocznienia dokonanej zmiany nazwiska we wtórnych egzemplarzach księgi stanu cywilnego.

Rozporządzenie Ministrów Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej

z dnia 23 maja 1935 roku.

**W sprawie przestrzegania warunków bezpieczeństwa i higieny
przy robotach budowlanych.**

Dz. U. R. P. 1935 r. Nr. 50, poz. 329.

Na podstawie art. 376 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) w związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 lipca 1932 roku o wprowadzeniu nazwy „Minister Opieki Społecznej“ i „Ministerstwo Opieki Społecznej“ (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 597) oraz na podstawie art. 1 i 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 roku w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 479) zarządza się co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Przepisy rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie przy wykonywaniu zarówno przez przedsiębiorców jak i sposobem gospodarczym robót budowlanych, o których mowa w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202).

§ 2. (1) Urządzenia pomocnicze, transportowe i ochronne przy budowie oraz podnośniki i materiały, używane do tych urządzeń, mają odpowiadać ogólnie uznanym wymaganiom co do ich jakości oraz przepisowym normom wytrzymałości. Stan urządzeń pomocniczych należy periodycznie — w zależności od ich przeznaczenia i warunków atmosferycznych — sprawdzać za pośrednictwem osób, posiadających kwalifikacje, określone w art. 145 ust. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowem (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468) w brzmieniu ustawy z dnia 10 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 350).

(2) Gdy przy budowie mają być używane urządzenia pomocnicze o skomplikowanej konstrukcji, w związku z przewidywanymi znacznymi obciążeniami, — należy na żądanie właściwej władzy budowlanej przedstawić projekt tych urządzeń razem z odpowiednim obliczeniem statycznym. Przy obliczaniu należy przyjąć obciążenia faktyczne, przewidywane w trakcie roboty. Wszystkie części ruchome podnośnika (np. koła zębate, bębny, wały) należy obliczać z 5-ciokrotną, a łańcuchy i liny — 10-ciokrotną pewnością na wytrzymałość przy największem obciążeniu dla podnośnika.

(3) Do budowy urządzeń pomocniczych może być użyty stary materiał, będący w stanie zdatnym do użytku. Przy obliczeniu statycznym

urządzeń ze starych materiałów należy odpowiednio zmniejszyć napężenie dopuszczalne.

§ 3. (1) Teren, bezpośrednio objęty wykonywaniem robót, należy oddzielić zapomocą ogrodzeń od miejsc, dostępnych dla osób, nie zatrudnionych przy budowie. Ogrodzenia należy wykonywać w sposób, usuwający wszelkie niebezpieczeństwo, mogące powstać wskutek spadania jakichkolwiek przedmiotów. W podobny sposób należy zabezpieczyć przed spadaniem jakichkolwiek przedmiotów miejsca w obrębie budowy, dostępne dla pracowników.

(2) Wszelkie miejsca, niebezpieczne dla sporadycznych nocnych przechodniów (jak doły, wykopy), należy ogradzać na noc barjerami o wysokości, wynoszącej co najmniej 1.25 m.

(3) W razie, gdy wskutek wykonywania robót został skasowany przejazd, przedtem używany, w miejscu byłego przejazdu należy umieścić barjerę i czerwoną tarczę z napisem ostrzegawczym o skasowaniu przejazdu, a na noc zaopatrzyć barjerę w czerwone światło.

§ 4. (1) Maszynowe urządzenia na miejscu robót budowlanych należy uniedostępnić dla osób, nie stanowiących bezpośredniej obsługi tych urządzeń, zapomocą ogrodzeń, oszalowań, nakryć, dachów ochronnych, osiatkowań i t. p. urządzeń.

(2) Obsługę mechanizmów oraz wykonywanie czynności i robót niebezpiecznych należy powierzać pracownikom obeznanym z odnośnymi mechanizmami, bądź czynnościami. Przytem należy zachować konieczne środki i sposoby zabezpieczenia pracowników od nieszczęśliwych wypadków.

(3) Miejsca magazynowania materiałów, niebezpieczne ze względu na charakter materiałów lub sposób ich magazynowania, należy ogrodzić i zaopatrzyć w odpowiednie urządzenia ostrzegawcze, w celu zamknięcia dostępu do nich osobom, niezatrudnionym bezpośrednio przy magazynowaniu.

(4) Doły do wapna należy ogrodzić.

§ 5. (1) Miejsca pracy, dojścia i dojazdy do nich oraz urządzenia maszynowe powinny być w czasie wykonywania robót budowlanych dostatecznie oświetlone. Gdy światło dzienne jest niewystarczające, należy zaprowadzić oświetlenie sztuczne.

(2) W razie stosowania oświetlenie elektrycznego należy dodatkowo zaopatrzyć miejsca budowy w zastępcze środki oświetleniowe.

§ 6. W razie wykonywania robót budowlanych w czasie mrozu i gołolodzi, wszystkie przejścia, dojścia, kładki, stopnie, pomosty i wogóle miejsca, służące za połączenia komunikacyjne lub na których wykonywane są roboty, powinny być posypywane piaskiem lub innym materiałem, zabezpieczającym od poślizgnięcia się.

II. Urządzenia pomocnicze przy prowadzeniu robót budowlanych. Ogólne przepisy o rusztowaniach, drabinach i dachach ochronnych.

§ 7. (1) Rusztowania stojakowe i drabinowe należy okresowo badać dla stwierdzenia ich wytrzymałości. Okresy badań należy uzależnić od

rodzaju konstrukcji rusztowań oraz od intensywności ich użytkowania i obciążenia. Niezależnie od powyższego badać należy rusztowania po każdej dłuższej przerwie w robotach, po każdej burzy, większej ulewie lub opadach śnieżnych. Umocowania rusztowań wiszących, same rusztowania wiszące i rusztowania na wysuwnicach należy badać codziennie przed przystąpieniem do robót. Zauważone usterki we wszystkich wyżej wymienionych rusztowaniach należy usunąć natychmiast, przed przystąpieniem do robót.

(2) Rusztowania należy utrzymywać w czystości. Gruz i śmiecie należy stale usuwać z rusztowań, a śnieg — nawet wtedy, gdy roboty nie są prowadzone.

(3) Zabrania się nagromadzania i pozostawiania na rusztowaniach na noc, dni świąteczne i dłuższe przerwy w robotach, materiałów lub przyrządów.

(4) Zabrania się używania jako materiału do budowy rusztowań drzewa nieokorowanego oraz desek zrzykowych (oblader).

(5) W czasie budowy lub rozbiórki rusztowań wstęp na miejsce tych robót zabroniony jest osobom, niezatrudnionym przy nich.

(6) Zrzucanie materiału przy rozbiórce rusztowań jest zabronione.

§ 8. (1) Gdy przy wykonywaniu robót zewnętrznych, przy których są używane ciężkie materiały, jak np. ciosy, lub zewnętrznych przy budynkach o wysokości, przekraczającej 7 m., konieczne jest użycie rusztowania, — wymagane jest urządzenie rusztowania stojakowego. Przymocowanie rusztowania do budynków należy uskutecznić zapomocą odpowiedniego zakotwienia; zakotwienie do niepewnie osadzonych części budynku, jak np. piorunochronów, rur spustowych, okien i t. p. jest zabronione.

(2) Gdy postawienie rusztowania stojakowego do wykonywania robót, o których mowa w ustępie poprzedzającym, jest technicznie utrudnione lub też wymaga znacznych kosztów, niewspółmiernych z wartością wykonywania robót, wówczas można użyć innego systemu rusztowania za zgodą władzy budowlanej, która może żądać uzasadnienia racjonalności wybranego systemu z punktu widzenia bezpieczeństwa oraz sporządzenia i przedstawienia specjalnego projektu rusztowania wraz z obliczeniem statycznym.

(3) Gdy wysokość budynku nie przekracza 1 m. i do budowy nie są używane ciężkie materiały, wówczas do robót zewnętrznych można używać poza stojakowemi rusztowania innych systemów, jak: rusztowania na kozłach, rusztowania wystrzałowe i inne.

§ 9. (1) Zabrania się używać beczek, skrzyń, stosów, cegieł i tym podobnych przedmiotów, zamiast rusztowań lub w charakterze podpór dla rusztowań, jak np. dla podwyższania poziomu pomostu.

(2) Używanie więcej niż jednego rzędu kobyłek na pokładach rusztowaniowych jest zabronione.

(3) Deski pomostowe na rusztowaniach należy ułożyć dwiema warstwami szczelnie przy sobie i należycie umocować, w celu zapobieżenia ich kołysaniu i przeważaniu się. Wystające gwoździe należy usunąć.

Rusztowania stojakowe.

§ 10. (1) Stojaki należy posadowić w ten sposób, aby pod działaniem obciążenia nie mogły się przesunąć w kierunku pionowym.

(2) Przy wpuszczaniu stojaków w ziemię, najmniejsza głębokość wpustu powinna wynosić 0.80 m.

(3) Jeżeli pomiędzy stojakami istnieje przejazd, stojaki należy odpowiednio zabezpieczyć przed możliwymi uderzeniami pojazdów.

(4) Odstęp stojaków od murów nie może przewyższać 2.50 m.

(5) Przedłużenie stojaków przez połączenie dwóch słupów należy dokonywać zgodnie z normami Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

§ 11. (1) Grubość stojaków i odległość pomiędzy nimi należy dostosować do rodzaju wykonywanych robót oraz do przewidywanego obciążenia rusztowania.

(2) W przypadkach, gdy wysokość rusztowania stojakowego przekracza 22 m., lub gdy przewiduje się znacznie większe obciążenie rusztowania, władza budowlana może zarządzić, aby konstrukcja rusztowania była uzasadniona zapomocą obliczenia statycznego, w którym należy przyjąć parcie wiatru jako równe 120 kgm/m^2 i działające w obydwóch kierunkach rusztowania. Ponadto władza budowlana może w razie potrzeby żądać skonstruowania poszczególnych węzłów zapomocą prawidłowego zaciosu ciesielskiego, przy użyciu śrub stężających o średnicy nie mniejszej niż 15 mm. Średnice śrub przy stosowaniu okrągłaków powinna wynosić co najmniej 22 mm. W razie, gdy rusztowanie jest narażone na większe wstrząsy, śruby należy stale sprawdzać i należyście dokręcać.

(3) Wymiary poprzeczne stojaków nie mogą być mniejsze niż $0.12 \times 0.12 \text{ m.}$ przy drzewie kantowym i 0.15 m. w cieńszym końcu przy drzewie okrągłym.

§ 12. (1) Podłużnice (rygi) mają być przymocowane do stojaków. Sztukowanie podłużnic dopuszcza się tylko na stojakach.

(2) W razie, gdy przymocowanie podłużnicy jest dokonane nie zapomocą prawidłowego zaciosu ciesielskiego, lecz sposobem prowizorycznym zapomocą gwoździ, klamer i t. p., wówczas pod podłużnicą w charakterze jej podpory na stojakach powinna znajdować się poprzeczka tychże poprzecznych wymiarów i w tenże sposób przymocowana co i podłużnica.

(3) Wzbronione jest używanie podłużnic, działających wspornikowo.

§ 13. (1) Przekroje i rozstawienie leżni (maculców) mają odpowiadać obciążeniu pomostów.

(2) Leżnie (maculce) należy pewnie ułożyć na podłużnicach, lub na oporach, i w ten sposób umocować, by nie mogły się przesunąć, wyciągnąć i skrócić.

(3) W razie wpuszczenia leżni (maculców) w mur, głębokość wpustu nie może być mniejsza niż pół długości cegły.

(4) Opieranie leżni (maculców) na wystających nienośnych częściach budynku jest wzbronione.

§ 14. (1) Każdy pokład rusztowania należy przykryć deskami aż do wewnętrznych stojaków, bądź aż do muru. Odległość ostatniej deski od muru nie może być większa niż 0.05 m.

(2) Deski pomostowe mają opierać się najmniej na 3 leżniach (maculcach).

(3) Sztukowanie desek pomostowych może być uskutecznione tylko na leżniach. Przy sztukowaniu na zakład długość zakładu ma wynosić co najmniej 0.20 m.

(4) Grubość desek pomostowych ma być dostosowana do obciążenia i nie może wynosić mniej niż 32 mm.

(5) Deski pomostowe należy ułożyć tak szczelnie, ażeby niemożliwe było spadanie jakichkolwiek przedmiotów na pomost leżący poniżej.

(6) Pomost, znajdujący się powyżej 2 m. ponad terenem, należy zaopatrzyć od dołu w deskę krawędziową i w poręcz, umocowaną na wysokości 1 m. nad pomostem, licząc od poziomu pokładu do wierzchu poręczy.

§ 15. (1) Rusztowanie stojakowe należy usztywnić zapomocą krzyżulców przynajmniej w końcowych przedziałach rusztowania.

(2) Krzyżulce należy przymocować bezpośrednio do stojaków.

(3) Na krzyżulce można używać deski półczyste (zrzyny). Krzyżulce należy przymocować co najmniej 2 gwoździami z obydwóch końców. Długość gwoździ ma się równać co najmniej $2\frac{1}{2}$ grubości deski w miejscu przytwierdzenia.

§ 16. (1) Przy wznoszeniu nowych budynków zapomocą rusztowań zewnętrznych, rusztowania stojakowe należy pozostawić aż do ukończenia robót przy konstrukcji i wykończeniu dachów.

(2) Najwyższy pomost należy umieścić nie niżej niż o 1.60 m. poniżej gzymsu wieńczącego, szczelnie zasłać deskami pomostowymi i niezależnie od poręczy, o której mowa w § 14 ust. (6), zaopatrzyć w poręcz, wystającą przynajmniej na 0.60 m. ponad rynną dachową.

§ 17. (1) Pochyłość schodni nie może być większa od 1:2.

(2) Płaszczyznę schodni należy wyłożyć przymocowanymi listwami poprzecznymi w odstępach co najwyżej 0.40 m.

(3) Schodnie należy urządzić i utrzymywać w sposób, zabezpieczający korzystających z nich od poślizgnięcia się.

(4) Schodnie należy przytwierdzić do leżni i usztywnić w sposób, zapobiegający ich kołysaniu się.

(5) Grubość desek należy zastosować do obciążenia; w każdym razie zabronione jest używanie na pomost schodni desek cieńszych niż 38 mm.

Rusztowania drabinowe.

§ 18. (1) Zwyczajnie rusztowania drabinowe mogą być używane do robót, wymagających małej ilości materiałów (tynkowanie, mniejsze naprawy, malowanie i t. p.).

(2) Drabiny należy ustawić w ten sposób, ażeby było niemożliwe pionowe przesunięcie się obydwóch nóg, a tem bardziej wzajemne przesunięcie się jednej nogi względem drugiej.

(3) Odstęp pomiędzy drabinami nie może być większy, niż 2 m. Drabinowe rusztowanie z pojedynczych drabin można wykonywać tylko do wysokości 16 m. Przy większych wysokościach należy od dołu stosować 2 drabiny obok stojące.

(4) Przy przedłużeniu drabiny zapomocą drugiej drabiny długość styku drabin powinna wynosić co najmniej 1.80 m. Połączenia należy dokonać zapomocą podwójnych klamer żelaznych, a ponadto żelaznych chomont (strzemion).

(5) Drabiny należy pewnie przymocować do budynku zapomocą drutu o średnicy, wynoszącej najmniej 2 mm., przez czterokrotne okręcenie dookoła haków o długości 0.20 m., wbitych najmniej na 0.15 m. w mur. Przymocowanie drabin do muru w inny sposób jest niedopuszczalne, o ile sposób taki daje dostateczną gwarancję bezpieczeństwa.

(6) W celu zapobieżenia bocznym przesunięciom się drabin należy rusztowania umocnić zapomocą krzyżulców. Krzyżulce należy umieszczać co najmniej co 2 kondygnacje i przybijać gwoździami lub przyśrubowywać do stojaków drabin.

(7) Grubość desek pokładowych ma wynosić 50 mm. Deski mogą być sztukowane tylko na szczelach drabin z tem, że jedna deska musi zachodzić na drugą co najmniej na 0.20 m. Zabrania się zamiast szczelb przybijać łaty.

(8) Na międzypokładach, na których się odbywa praca, należy na wysokości 0.90 m. od pokładu przybić gwoździami o długości 70 mm. poręcze z desek o przekroju, wynoszącym co najmniej 32 x 150 mm. Zamiast przybicia gwoździami dopuszcza się umocowanie poręczy do drabin zapomocą ścisłego czterokrotnego krzyżowego okręcania drutem o grubości 4 mm. lub zakładania na specjalnie przygotowane na drabinach łączniki.

Rusztowania wysuwane.

§ 19. (1) Na wysuwnice rusztowań należy używać kantówek o wymiarach, wynoszących co najmniej 0.14 x 0.14 m. Wysuwnice mają być nachylone ze spadkiem 1% w kierunku muru i nie mogą być wysunięte poza lice zewnętrzne muru więcej niż o 0.15 m. Wysuwnice muszą przechodzić przez mur lub otwory do wewnątrz budynku i wystawać poza lice wewnętrzne muru co najmniej na 2 m. Końce wysuwnic wewnątrz budynku należy zamocować do stropów. Pokłady, poręcze i dolne deski krawężnikowe mają odpowiadać warunkom, przepisany wyżej w § 14 dla rusztowań stojakowych.

(2) Odstąpić od powyższych wymiarów można jedynie po uzyskaniu zatwierdzenia przez właściwą władzę budowlaną specjalnego projektu z obliczeniem statycznym.

Rusztowania na kozłach.

§ 20. (1) Kozły mają być mocno zbudowane i usztywnione. Kozły należy ustawiać na wytrzymałym pokładzie. Zabrania się ustawiania kozłów na luźnych pokładach z belek i t. p. niepewnych podstawach.

(2) Przy użyciu kozłów, wyższych niż 2 m., nogi należy związać krzyżowo deskami lub łątami.

(3) Na rusztowaniu na kozłach dopuszcza się ustawienie tylko jeszcze jednego rusztowania na kozłach.

(4) Pomost rusztowania na kozłach należy szczelnie ułożyć z desek; deski należy zaściełać podwójnie na zakład dla robót murarskich i po jedyńczo — dla robót tynkarskich.

Rusztowania wiszące.

§ 21. (1) Rusztowania wiszące mogą być stosowane tylko do robót, wymagających małej ilości materiałów.

(2) Wysuwnice, przeznaczone do zawieszania rusztowania wiszącego, należy odpowiednio umocować w stopach lub wiązaniach dachowych i zabezpieczyć przeciw przesunięciu, przechyleniu i przeważaniu się. Długość wysuwnic wewnątrz budynku ma przewyższać co najmniej dwukrotnie zewnętrzną ich część. Zabrania się umocowania wysuwnic w murze tylko zapomocą zaklinowania. Na wysuwnice należy używać żelazo o profilach dwuteowych, albo drzewo kantowe o wymiarach, wynoszących co najmniej 0.14 x 1.16 m., lub wreszcie drzewo okrągłe o średnicy, wynoszącej co najmniej 0.15 m. Największy rozstaw wysuwnic może wynosić co najwyżej 2.50 m.

(3) Dla podwieszania pomostów na wysuwnicach należy używać odpowiednio umocowane i odpowiedniej wytrzymałości wielokrążki z należyte dostosowanymi linami stalowymi lub konopnemi.

(4) Do podwieszania pomostów zabrania się używania lin konopnych o grubości mniejszej, niż 38 mm. Liny mają być zupełnie zdrowe; zabronione jest używanie liny konopnej, gdy chociaż jeden skręt jest uszkodzony.

(5) Haki lin mają być tak połączone ze strzemionami, aby wysunięcie się ich ze strzemion było umożliwiające. Połączenie lin z hakami i strzemionami powinno być pewne, np. uskutecznione przez wplecenie wolnych końców liny, a nie przez obwiązanie sznurkiem.

(6) Pomosty rusztowań mają być, o ile to jest możliwe, poziome. Pomosty należy szczelnie zaśłać, a boki zabezpieczyć poręczą lub siatką. Szerokość pomostów ma wynosić co najmniej 0.50 m.

(7) Łączenie 2 rusztowań wiszących zapomocą t. zw. mostka i używanie drabin i kozłów na tych rusztowaniach jest zabronione.

(8) Przeciwno wahaniom rusztowania należy zastosować środki zabezpieczające.

(9) Do umocowania rusztowania należy używać haków nośnych normalnych, zginianych na gorąco i obliczonych na dane obciążenie.

(10) Pracowników zatrudnionych przy ustawianiu i rozbieraniu rusztowania należy zabezpieczyć liną, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to niemożliwe ze względu na warunki miejscowe.

(11) Przy każdej dłuższej przerwie w robotach, np. na noc, należy rusztowania wiszące umocować na wysokości większej niż 2 m. nad terenem i wszystkie liny i drabiny podnieść, jeżeli osoby niezatrudnione przy budowie, mają dostęp do miejsca pracy.

(12) Rusztowania przed każdorazowym zastosowaniem muszą być zbadane na ich pewność.

(13) Do robót na rusztowaniach wiszących mogą być używani tylko pracownicy wykwalifikowani, którzy są dobrze obeznani z pracą i użyciem tego rodzaju rusztowań. Zmianę położenia rusztowania należy uskuteczniać zawsze przy pomocy co najmniej 4 pracowników, licząc po 2 pracowników do obsługi każdej z lin.

Inne rusztowania.

§ 22. Używanie rusztowań o typie, nieprzewidzianym w rozporządzeniu niniejszym, dopuszcza się, gdy według uznania właściwej władzy budowlanej rusztowania te dają gwarancję bezpieczeństwa.

Dachy ochronne.

§ 23. (1) Przy użyciu rusztowań zewnętrznych bezpośrednio przy drogach komunikacyjnych, należy od strony drogi wykonać dach ochronny ze spadkiem pod kątem 45° do wewnątrz.

(2) Stosownie do rozmiarów i charakteru robót budowlanych dachy ochronne mogą stanowić oddzielną konstrukcję lub też mogą być wykonane na kroksztynach, odpowiednio przytwierdzonych do stojaków lub drabin. Grubość desek oszalowania ma wynosić co najmniej 24 mm.

(3) Używanie dachów ochronnych jako rusztowań lub na skład materiałów jest zabronione.

Podnoszenie i opuszczanie ciężarów.

§ 24. (1) Każdy podnośnik należy zaopatrzyć na widocznym miejscu w czytelny napis, określający największe dopuszczalne obciążenie. Przy dźwigach i żorawiach obok powyższego napisu należy podać nazwę wytwórni i rok wykonania. Dźwigi ponadto należy zaopatrzyć w napis, wskazujący, czy przewóz ludzi na tych dźwigach jest lub nie jest dopuszczalny.

(2) Podnośnik należy przymocować do rusztowania w ten sposób, aby przy podnoszeniu i opuszczaniu ciężarów pracownikom, zatrudnionym przy podnoszeniu, nie groziło niebezpieczeństwo.

(3) Mechanizmy, służące do podnoszenia ciężarów, należy ustawić

w takiej odległości od podnoszonego ciężaru, aby w razie zerwania się ciężar nie mógł spaść na zatrudnionych przy podnośniku pracowników.

(4) Zabrania się przeciążenia podnośników, dźwigów i żurawi ponad dopuszczalną normę.

§ 25. (1) Podnośniki, z wyjątkiem krążków i wielokrążków mają być zaopatrzone w hamulce ręczne albo samoczynne. Dostęp do hamulca ma być niekrępujący i nienarażający pracownika na skaleczenie obracającymi się częściami podnośnika.

(2) Podnośniki korbowe mają posiadać korby wolne, to znaczy pozostające w stanie nieruchomym przy opuszczaniu ciężaru, a ponadto zapadkę i koło zapadkowe.

(3) Koła cierne, zębate i pędne w miejscach grożących niebezpieczeństwem należy zabezpieczyć zapomocą osłon.

(4) Podnośniki elektryczne, albo poruszane za pośrednictwem pędni (transmisyjne) mają posiadać samoczynne wyłączniki, zatrzymujące je w skrajnych punktach zasięgu.

(5) Przyrządy do zmiany szybkości podnoszenia i opuszczania ciężarów mają być zbudowane w sposób, zabezpieczający od przypadkowych zmian szybkości.

(6) Czyszczenie i smarowanie podnośników podczas ich ruchu jest zabronione.

§ 26. Używane przy budowie podnośniki mają znajdować się pod stałym nadzorem fachowym. Co 2 tygodnie należy poddawać oględzinom wszystkie części podnośnika pod względem zdatności do użytku oraz zużycia części. Niezdatne części należy naprawić lub zastąpić nowymi.

§ 27. (1) Podnoszone materiały należy na haku podnośnika zawieszać tak, aby nie mogło nastąpić znaczniejsze przesunięcie się punktu zawieszenia lub ześlizgnięcia się zawieszonego ciężaru z haka.

(2) Naczynia do podnoszenia mas sypkich mają być tak napełnione, aby nie mogło następować wysypywanie się materiałów podczas podnoszenia.

(3) Pod liny i łańcuchy do wiązania i wieszania materiałów należy dawać podkłady (np. klocki lub szmaty), celem przeciwdziałania uszkodzeniu lin i łańcuchów podczas podnoszenia.

(4) Ustawienie i obsługę podnośników należy powierzać pracownikom, dobrze obeznanym z tego rodzaju maszynami.

(5) Wszystkie niebezpieczne miejsca w obrębie działania podnośników ręcznych lub maszynowych należy ogrodzić. Dostęp do nich jest dozwolony tylko osobom przy nich zatrudnionym. O powyższym należy podać do wiadomości zapomocą odpowiedniego napisu, umieszczonego na widocznym miejscu.

(6) Przebywanie i przechodzenie pod zawieszonym ciężarem jest wzbronione.

Przenoszenie i składanie materiałów.

§ 28. (1) Przy podawaniu ręcznym materiałów z poziomu niższego na poziom wyżej położony, zabronione jest ustawianie pracowników jednego nad drugim w jednej linii pionowej.

(2) Materiały budowlane i narzędzia należy składać na placu budowy w ten sposób, aby nie powodowały niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia ludzkiego przez możliwość wywracania lub staczania się.

Roboty dachowe.

§ 32. (1) Przy robotach dachowych należy używać rusztowań ochronnych dowolnego typu, zabezpieczających pracowników przed spadnięciem. Bez rusztowań mogą być wykonywane na dachach tylko roboty związane z naprawą.

(2) Przy prowadzeniu budowy zapomocą rusztowań zewnętrznych, rusztowanie ochronne należy urządzać nie niżej, niż o 1 m. od dolnej krawędzi dachu. Na rogach budynku rusztowanie ochronne ma sięgać o 0.5 m. poza skrajny obrys budynku.

(3) Przy wykonywaniu na dachach bez rusztowań robót, związanych z naprawą, — gdy te roboty są wykonywane w pobliżu dolnej krawędzi dachu lub na dachach o nachyleniu powyżej 30° należy zaopatrzyć pracowników w pasy ochronne na linach. W razie użycia lin konopnych grubość ich ma wynosić co najmniej 1.5 cm. Linę z pasem ochronnym należy połączyć zapomocą t. zw. „karabinka“.

(4) Użycie rusztowań, pasów ochronnych i lin przy robotach na dachu nie jest wymagane, gdy: a) dolna krawędź dachu znajduje się niżej niż 4 m. nad poziomem terenu, lub jest zaopatrzona w urządzenie, zapobiegające spadnięciu z dachu, albo b) roboty są wykonywane przy użyciu drabin lub sanek.

(5) Przy wykonywaniu robót nad dachami szklanymi i nad oknami na dachach, dachy te i okna należy przykryć w sposób, zapobiegający możliwości wypadku z pracownikami.

Rozbiórka budynków.

§ 34. (1) Rozbiórkę budynków należy wykonywać według uprzednio opracowanego zgodnie z zasadami sztuki budowlanej programu robót, usuwającego niebezpieczeństwo nieprzewidzianego zawalenia się ścian, stropów lub przykryć.

(2) Gruz i inny materiał budowlany, pochodzący z rozbiórki, należy usuwać zapomocą zsuwania po płaszczyznach pochyłych lub zdejmować zapomocą podnośników. Zrzucanie materiału jest zabronione.

(3) Płasczyny pochyłe należy urządzić w sposób, zapobiegający spadaniu lub wypadaniu materiału na miejsca, do tego nieprzeznaczone.

(4) Obalanie lub rozsadzanie większych części budynku przy pomocy materiałów wybuchowych należy skutecznie w sposób przewidziany w przepisach, obowiązujących dla robót górniczych, i zgodnie z warunkami, ustanowionymi w pozwoleniu władzy budowlanej.

Schrony i baraki dla pracowników.

§ 36. (1) Gdy na budowie jest zatrudnionych więcej niż 10 pracowników jednego pracodawcy, należy dla nich urządzić schron na wypadek niepogody, do spożywania posiłków, przechowywania ubrań na zmianę oraz pożywienia. Schron może być urządzony w budynku tymczasowym albo w budynku nowowznoszonym, powinien być zamykany, ogrzewany i posiadać drewnianą podłogę.

(2) Użytkową powierzchnię schronu należy obliczać w stosunku co najmniej 0,75 m² na 1 pracownika. Wysokość powinna wynosić w świetle co najmniej 2.30 m.

(3) Schrony należy zaopatrzyć w stoły, ławy, wieszadła i oddzielne zamknięte środki opatrunkowe. Ponadto w widocznym miejscu należy wywiesić:

a) regulamin pracy lub obwieszczenie wewnętrzne, przewidziane przez obowiązujące przepisy;

b) wskazówki, dotyczące pierwszej pomocy w razie wypadków;

c) adresy posterunku policji, inspektora pracy;

(4) W przypadkach, gdy miejscowe warunki wymagają wybudowania baraków, przeznaczonych na zamieszkanie przez pracowników w czasie budowy, należy je urządzić w sposób następujący:

a) użytkowa powierzchnia baraków ma wynosić co najmniej 3.5 m² na osobę, a wysokość w świetle — 2.3;

b) powierzchnia okien ma wynosić co najmniej jedną dziesiątą powierzchni użytkowej podłogi;

c) podłoga ma być drewniana i szczelnie ułożona;

d) należy zapewnić zachowanie w czasie chłódów temperatury wewnętrznej wynoszącej co najmniej 15°;

e) należy zaopatrzyć barak w urządzenie do gotowania stawy i zapewnić dostarczenie wody zdatnej do picia.

(5) W razie zatrudnienia osób płci obojga, należy urządzić osobne baraki (pomieszczenia) dla mężczyzn i dla kobiet.

Zachowanie się pracowników przy robotach budowlanych.

§ 39. (1) Pracownicy zatrudnieni przy robotach budowlanych powinni stosować się ściśle do przepisów rozporządzenia niniejszego.

(2) Zabronione jest samowolne obciążanie przez pracowników rusztowań i innych urządzeń pomocniczych i ochronnych przez umieszczanie na nich ciężarów.

(3) Zabronione jest samowolne usuwanie przez pracowników urządzeń pomocniczych i ochronnych na budowie, jako też dokonywanie jakichkolwiek zmian w tych urządzeniach.

(4) Przy podnoszeniu i opuszczaniu rusztowań wiszących należy przestrzegać, by pomosty nadmiernie się nie pochylały.

(5) Na rusztowaniach drabinowych oraz przy wykonywaniu robót na dachach zabronione jest noszenie obuwia drewnianego.

(6) Pozostawanie na rusztowaniach poza czasem pracy jest zabronione. Również zabronione jest sypianie na rusztowaniach lub w bezpośrednim sąsiedztwie rowów, dołów, ognisk i t. p.

(7) Przy wznoszeniu, rozbiórce i próbnym obciążaniu rusztowań i wszelkich urządzeń pomocniczych i ochronnych, zabrania się pracownikom przechodzić i zatrzymywać się pod temi urządzeniami.

(8) Zabrania się pracownikom posługiwać się temi przyrządami do pracy, urządzeniami maszynowymi, przewodami elektrycznymi i t. p., których obsługiwanie i używanie do nich nie należy.

(9) O wszelkich uszkodzeniach urządzeń pomocniczych i ochronnych oraz urządzeń, przyrządów i narzędzi, używanych przy robotach, pracownicy obowiązani są niezwłocznie zawiadamiać kierownika robót.

(10) W obrębie obszaru, na którym są wykonywane roboty budowlane, spożywanie posiłków dozwolone jest tylko w porze i miejscu, ustalonym przez kierownika robót.

(11) Spożycie napojów alkoholowych i pozostawanie w obrębie budowy w stanie nietrzeźwym jest zabronione.

III. Przepisy końcowe.

§ 40. Winni niestosowania się przy wykonywaniu robót budowlanych do przepisów rozporządzenia niniejszego podlegają karom, przewidzianym w tytule X części II rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202).

§ 41. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 3 miesiące po dniu ogłoszenia i obowiązuje na obszarze całego Państwa, z wyjątkiem obszaru województwa śląskiego.

§ 42. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, wydane w sprawach, unormowanych w rozporządzeniu niniejszym.

OKÓLNIK Nr. 42/35.

Ministerstwo Opieki Społecznej.

z dnia 31 lipca 1935 r. Nr. Zn. 3c/12-5

**w sprawie instrukcji do rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej
z dnia 30 listopada 1933 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przy-
czyny zgonu.**

Do

**Panów Wojewodów i Pana Komisarza
Rządu na m. st. Warszawę.**

W związku z ustawą z dnia 17 marca 1932 roku o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 359) i rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 30 listopada 1933 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu, wydanem w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 13, poz. 103) zarządza się, co następuje:

1. Powołane w instrukcji niniejszej bez bliższego określenia artykuły wymienionej wyżej ustawy, paragrafy zaś — paragrafy wymienionego wyżej rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu. Poszczególne punkty niniejszej instrukcji będą powoływane w skróceniu, jako „pkt“.

2. Przez szkodliwy wpływ, który mogą wywierać zwłoki ludzkie na otoczenie (art. 1 ust. 5), należy rozumieć w szczególności przenoszenie zarazków chorobotwórczych na osoby żyjące, zatrucie powietrza produktami rozkładu, jako też ujemny wpływ psychiczny, powodowany przez obecność zwłok pomiędzy osobami żyjącymi.

3. Za wyraźne oznaki rozkładu (§ 3 ust. 2) uważać należy: wybitny zapach gnicia, wyraźne zielone zabarwienie powłok brzusznych, nagromadzenie gazów w tkance podskórnej, wydzielanie się cieczy gnilnej z otworów nosowych i jamy ustnej.

4. Za objawy daleko posuniętego rozkładu (§ 4) uważać należy dalszy rozwój objawów, wymienionych w pkt. 3, a także jeżeli z zamkniętej trumny wydobywają się gazy lub ciecz gnilna.

Trumna ze zwłokami w zasadzie nie może pozostawać w domu przedpogrzebowym dłużej, niż 3 miesiące, a w kostnicy — nie dłużej niż 1 miesiąc.

5. W każdym przypadku utrwalania zwłok (§§ 5, 39) lekarz, dokonujący tego zabiegu, powinien zażądać karty zgonu i na obu jej odcinkach na odwrocie odnotować datę wykonania zabiegu, podać metodę zastosowaną i środki użyte do utrwalenia, oraz umieścić swój podpis i pieczęć.

6. Celem zabezpieczenia zwłok przed dostępem zwierząt i owadów (§ 6 ust. 1) należy je umieścić w pomieszczeniu zamykanem. Należy również dopilnować, by zwłoki były nakryte płótnem, pożądane jest skropienie zwłok i nakrycia płynem, którego owady unikają (np. roztworem formaliny, naftą i t. p.).

7. Dla uniknięcia szkodliwych wpływów, wymienionych w pkt. 2-im, za najwłaściwsze postępowanie ze zwłokami uważać należy przeniesienie ich w zamkniętej trumnie z mieszkania wprost na cmentarz celem pochowania ich lub złożenia w domu przedpogrzebowym albo kostnicy, skracając czas umieszczenia ich w kościele lub kaplicy poza cmentarzem do minimum (§ 6 ust. 2).

8. Wojewódzka władza administracji ogólnej może w drodze wyjątku udzielić zezwolenia (§ 7) na przewóz lub ekshumację zwłok osoby, zmarłej na jedną z chorób zakaźnych, wymienionych w § 7 ust. 1, przed upływem 2-ech lat od chwili zgonu, jedynie podczas chłodnej pory roku (§ 38) i jeżeli istnieje pewność, że wszystkie niezbędne środki ostrożności będą dokładnie zastosowane.

9. Za choroby zakaźne, podlegające obowiązkowemu zgłoszeniu (§ 8), uważa się te, które uznane zostały za takie na mocy szczególnych postanowień ustaw o zwalczaniu chorób zakaźnych.

10. W pomieszczeniu, w którym leżą zwłoki osoby, zmarłej na chorobę zakaźną, dopuszczalny jest tylko czasowy pobyt osób z najbliższego otoczenia oraz tych, których pobyt jest tam niezbędny z tytułu ich zawodu. Pobyt innych osób w tych warunkach jest wzbroniony (§ 8 p. 1).

11. Za odpowiednie środki odkażające (§ 8 p. 3, 5 i 6) uważać należy roztwory 1 pro mille sublimatu, 2 proc. karbolu, 2 proc. formaliny, lub 20 proc. mleka wapiennego.

12. Za substancję płynochłonną (§ 8 p. 4) uważa się trociny, torf, lub suchy mech, ewentualnie z dodaniem wapna sproszkowanego.

13. Przy dostarczaniu zwłok dla zakładów uniwersyteckich (§ § 9 i 13) stosować należy następujący podział całego obszaru Państwa pomiędzy poszczególne uniwersytety:

- a) Uniwersytet im. Marszałka Piłsudskiego w Warszawie — m. st. Warszawa, woj. warszawskie, łódzkie, lubelskie i białostockie;
- b) Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie — woj. wileńskie, nowogródzkie i poleskie;
- c) Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie — woj. lwowskie, stanisławowskie, tarnopolskie i wołyńskie;
- d) Uniwersytet Jagielloński w Krakowie — woj. krakowskie, śląskie i kieleckie;
- e) Uniwersytet Poznański — woj. poznańskie i pomorskie.

Przydzielenie poszczególnemu uniwersytetowi zwłok z terenów, przyznanych innemu uniwersytetowi, może nastąpić na podstawie porozumienia zainteresowanych uniwersytetów. Porozumienie takie należy podać do wiadomości powiatowej władzy administracji ogólnej danego terenu.

14. Zakłady uniwersyteckie, pragnące sprowadzać zwłoki do celów

naukowych, powinny uprzednio porozumieć się z zarządem instytucji, mającej dostarczać zwłoki (szpitala, prosektorjum, więzienia, domu starców i t. d.). Porozumienie to musi odpowiadać przepisom obowiązującym (przewozowym, sądowym, więziennym i t. p.) i powinno być na piśmie podane do wiadomości powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca wysyłki i miejsca odbioru.

Koszty związane z przechowaniem i przewozem zwłok, przeznaczonych dla zakładów naukowych, ponoszą te zakłady.

15. Jeżeli od chwili zgonu do chwili przesłania zwłok do zakładu uniwersyteckiego ma upłynąć dłuższy okres czasu, to zwłoki należy przechowywać w płynie konserwującym lub zamrozić. Po wystąpieniu oznak daleko posuniętego rozkładu należy zwłoki takie pochować

16. Nie wolno dostarczać dla celów naukowych zwłok osób, zmarłych na choroby zakaźne, wymienione w § 7, jako też zwłok z terenów, objętych epidemią jednej z tych chorób, oraz zwłok ze znacznymi obrzękami ogólnymi, lub będących w stanie posuniętego rozkładu. Również nie wolno bez zezwolenia właściwej władzy sądowej dostarczać zakładom uniwersyteckim zwłok, co do których zachodzi podejrzenie śmierci gwałtownej.

17. Niezbędna konieczność otwarcia zamkniętej już trumny (§ 10 ust. 1) zachodzi z reguły w przypadkach sądowo-karnych i podejrzanych o chorobę zakaźną.

18. Celem uzyskania dokładnej szczelności i nieprzepuszczalności (§ 10 ust. 2) w trumnie drewnianej wszystkie spojenia powinny być zalane smolą lub innym odpowiednim szczeliwem, a w trumnie metalowej — dokładnie zalutowane. Wieko trumny powinno ściśle przylegać do części podstawowej.

19. Przewozenie i przenoszenie zwłok ulicami miast (§ 11 ust. 2) powinno się odbywać ulicami mniej ruchliwymi i w godzinach o najmniejszym ruchu, aby w ten sposób uniknąć możliwości zetknięcia się zwłok z większą liczbą osób, a także, żeby nie tamować niepotrzebnie ruchu ulicznego.

20. Żądanie udowodnienia prawa do pochowania zwłok (§ 12) jest niezbędne przede wszystkim w tych przypadkach, kiedy zwłoki mają być dostarczone zakładowi uniwersyteckiemu do celów naukowych, a zgłaszają się osoby, których uprawnienia do pochowania zwłok są wątpliwe.

21. Każda gmina obowiązana jest zorganizować na swoim terenie stwierdzanie zgonu i jego przyczyny tak, by żadne zwłoki nie mogły być pochowane przed dokonaniem tych czynności (art. 3 ust. 6; § 14), i zawiadomić o tem powiatową władzę administracji ogólnej, która może zażądać poczynienia niezbędnych zmian.

22. Władze administracji ogólnej, jak również i samorządowe powinny dążyć do tego, żeby w jak największym odsetku wszystkich przypadków zgon i jego przyczyna były stwierdzane przez lekarza bądź leczącego, bądź urzędowego, bądź też umówionego, i tylko w braku lekarza w promieniu 4 klm. (§ 15) dopuszczalne jest stwierdzenie zgonu i jego przyczyny przez oglądacza zwłok.

23. Czynności stwierdzania zgonu i jego przyczyny przez lekarzy urzędowych, lekarzy umówionych i przez oglądaczy zwłok powinny być

opłacane przez gminę miejsca zgonu (art. 3 ust. 2, § 14 ust. 2), która w tym celu obowiązana jest corocznie wstawić odpowiednie kredyty do swego budżetu.

24. W tych powiatach, w których zajdzie potrzeba wyszkolenia odpowiedniej liczby ogładczy zwłok, powiatowa władza administracji ogólnej powinna urządzić kursy specjalne dla kandydatów na te stanowiska.

Specjalna instrukcja Ministra Opieki Społecznej określi sposób prowadzenia i program tych kursów.

25. Każda gmina obowiązana jest mieć zapas kart zgonu w liczbie, odpowiadającej co najmniej rocznemu zapotrzebowaniu, i dostarczać je bezpłatnie na żądanie lekarzowi, ogładczy zwłok, lub osobie, która zajmie się pochowaniem zwłok.

26. Karty zgonu powinny być wypełnione dokładnie i czytelnie bądź pismem maszynowym, bądź ręcznym (atramentem, ołówkiem anilinowym).

27. Karty zgonu, nadesłane powiatowej władzy administracji ogólnej, winien lekarz powiatowy wciągać do księgi zgonów, którą należy prowadzić według załączonego wzoru (załącznik).

28. Jeżeli powiatowa władza administracji ogólnej (lekarz powiatowy) po otrzymaniu wypełnionej karty zgonu (§ 17 ust. 2) poweźmie wątpliwości co do treści poszczególnych rubryk, to obowiązana jest jak najszybciej zażądać wypełnienia zauważonych braków i sprostowania zauważonych błędów. Dotyczy to również zaklejonego odcinka karty zgonu, wypełnionej przez lekarza.

29. Karty zgonu, sprawdzone i sprostowane w myśl pkt. 28, powinna powiatowa władza administracji ogólnej (lekarz powiatowy) raz na miesiąc w ciągu pierwszego tygodnia każdego miesiąca, przesłać bezpośrednio do Ministerstwa Opieki Społecznej (Wydział St.).

30. Zgodnie z postanowieniami § 19 w obrębie cmentarza niedopuszczalne jest stosowanie reklamy i urządzeń, wywołujących zbędny, ruch i hałas, a przeto zakłócających spokój.

31. Przepisy § 20 ust. 2 p. 1 o odległości nie dotyczą przypadków, gdy zabudowania mieszkalne, studnie, źródła i strumienie powstały po otwarciu cmentarza. Mniejsza od przepisowej odległość w tych przypadkach nie może być podstawą do żądania zamknięcia cmentarza.

Odległość oblicza się od najbliższego punktu zewnętrznej granicy cmentarza, w linii powietrznej.

32. Na przewidywany wzrost ludności i możliwość większej śmiertelności z powodu epidemii (§ 22) należy zapewnić więcej od 10 do 20% terenu, zależnie od warunków miejscowych; według uznania władzy, zatwierdzającej plan cmentarza.

33. W grobie murowanym (§ 23) tylko dno może pozostać w postaci ziemi, poza tem boki i sklepienie stanowi mur. Katakumby kościelne mogą być umieszczane tylko w podziemiach.

34. Wyloty wentylacyjne poszczególnych nisz w katakumbach (§ 26), powinny być umieszczone pod samem sklepieniem i być połączone z przewodem wentylacyjnym, znajdującym się w tylnej lub bocznych

ścianach i prowadzącym ponad górną krawędź katakumb cmentarnych, lub do górnej krawędzi muru w kościele.

35. Istnienie przywileju lub zwyczaju, o którym mowa w § 28 ust. 1, stwierdza powiatowa władza administracji ogólnej po zasięgnięciu opinii właściwej władzy wyznaniowej.

36. Należy unikać zakładania oddzielnych grobowców (§ 29) poza cmentarzami i kościołami, ponieważ: 1) stwarza się przez to obiekty, wymagające specjalnego pietyzmu i opieki, a te często trwają tylko krótko, potem grobowiec staje się ruiną, a usunąć go jest bardzo trudno; 2) przy zmianie właściciela terenu, na którym stanął grobowiec, zachodzą poważne trudności, jak z takim grobowcem postąpić; 3) obiekty takie są zwykle przeszkodą przy prowadzeniu różnego rodzaju robót publicznych.

Dlatego też pozwolenie na założenie oddzielnego grobowca poza cmentarzem lub kościołem może być udzielone tylko w drodze wyjątku względem osób szczególnie zasłużonych dla Państwa lub społeczeństwa i tylko dla pojedynczych osób.

Przepisy niniejszego ustępu nie dotyczą grobowców już istniejących.

37. Zwłoki w domu przedpogrzebowym lub kostnicy należy przechowywać (§ 30) w trumnach zamkniętych, ustawionych na wzniesieniach (marach, katafalkach), urządzonych tak, żeby można było je dokładnie oczyścić i odkazić.

Pomieszczenia, przeznaczone do wykonywania oględzin sądowo-lekarskich zwłok ludzkich, powinny być wyposażone co najmniej w stół odpowiedni do wykonania sekcji, w wodę zimną i ciepłą w dostatecznej ilości, w stolik, na którym można spisać protokół, i kilka krzeseł.

Jeżeli kostnica ma tylko jedno pomieszczenie, to powierzchnia jego nie może być mniejsza niż 20 m² przy wysokości nie mniejszej niż 3 m.

38. Żaden cmentarz nie może być oddany do użytku lub rozszerzony, jeżeli nie ma odpowiedniego domu przedpogrzebowego lub kostnicy. Dla cmentarzy już istniejących w dniu wejścia w życie ustawy o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu powiatowe władze administracji ogólnej opracują, w porozumieniu z władzami samorządowymi i wyznaniowymi, program stopniowego wprowadzania domów przedpogrzebowych lub kostnic na swoim terenie, przede wszystkim w większych miastach. Program ten, po zatwierdzeniu przez właściwego wojewodę, będzie stopniowo wykonywany tak, aby zgodnie z art. 5 ust. 3 do dnia 26 kwietnia 1937 r. na każdym cmentarzu był dom przedpogrzebowy lub kostnica.

39. Przy zatwierdzaniu opłat (art. 6 ust. 3) przewidzieć należy, że użycie pomieszczeń domu przedpogrzebowego lub kostnicy przez władze do wykonania oględzin sądowo-lekarskich lub policyjnych wolne jest od opłat.

40. Karty zgonu, na podstawie których dokonano pochowania zwłok, powinny być przechowywane przez zarząd cmentarza co najmniej w ciągu 10 lat.

41. W wykonywaniu obowiązków gminy, wynikających z art. 6 ust. 1, i uprawnień władz administracji ogólnej, przewidzianych w art. 7 ust. 2, wojewódzka władza administracji ogólnej powinna opracować plan

zrealizowania sieci cmentarzy gminnych, któreby mogły obsłużyć ludność danego województwa. Byłyby one przeznaczone do chowania tych wszystkich zwłok i ich szczątków, bez różnicy wyznania, któreby zgłoszono do pochowania (art. 8 ust. 1). Przytem gminie pozostawia się możność założenia na terenie takiego cmentarza dzielnic, przeznaczonych do chowania zwłok osób poszczególnych wyznań.

Pracę nad organizowaniem cmentarzy gminnych rozpocząć należy od większych miast i tych mniejszych osiedli, w których najczęściej zdarzają się trudności z pochowaniem zmarłych pewnych wyznań z braku odpowiedniego cmentarza.

42. Za korzystanie z cmentarzy i urządzeń cmentarnych nie wolno żądać żadnych innych opłat poza określonymi w art. 6 ust. 3.

W razie stwierdzenia faktu pobierania dodatkowych opłat lub ofiar władze administracji ogólnej powinny poczynić odpowiednie kroki w drodze nadzoru w stosunku do gmin lub wystąpić z interwencją do właściwych władz wyznaniowych. Żądanie dodatkowych opłat lub ofiar, ponad obowiązującą takse nie może powodować odmowy pochowania. Żądanie takie, jeżeli od jego spełnienia uzależniono pochowanie, podlega karze w myśl postanowień art. 14.

43. Przy zatwierdzaniu opłat za korzystanie z cmentarzy i urządzeń cmentarnych w przypadkach, określonych w art. 6 ust. 3, władza powinna kierować się tem, żeby umożliwić ludności chowanie zwłok niewielkim kosztem. Władze powinny przestrzegać, by dochód z opłat, pobieranych za korzystanie z cmentarzy i urządzeń cmentarnych, był obracany tylko na zakładanie, rozszerzanie i zamykanie cmentarzy, jako też na ich utrzymanie i zarządzanie niemi (art. 6 ust. 1). Celem sprawdzenia, czy zasady te są przestrzegane, należy co pewien czas dokonywać kontroli odpowiednich ksiąg, a w miarę potrzeby przeprowadzać także inne badania.

44. W wykonaniu przepisów art. 6 ust. 3 władze, sprawujące nadzór nad gminami w sprawach finansowych, zażądają w najbliższym czasie od zarządów gmin wykazu opłat, pobieranych za korzystanie z cmentarzy i urządzeń cmentarnych, celem ich zatwierdzenia.

W stosunku do cmentarzy wymienionych w art. 6 ust. 2, wojewódzka władza administracji ogólnej powinna się zwracać do właściwych organów naczelnych związków religijnych, innych wyznaniowych osób prawnych i instytucji wojskowych, do których cmentarze należą, o powiadomienie jej o wysokości wyżej wymienionych opłat oraz każdej ich zmianie.

Wykaz opłat, pobieranych na każdym cmentarzu, z uwzględnieniem różnych kategorii miejsc do chowania według zatwierdzonego planu, powinien być podany do publicznej wiadomości przez wywieszenie w biurze zarządu cmentarza i we właściwych kancelariach parafjalnych.

Wszelkie zamierzone zmiany w wysokości pobieranych opłat w wykazie już zatwierdzonym powinny być przed ich wprowadzeniem zatwierdzone przez właściwą władzę.

45. Wnioski o odstąpienie gruntów państwowych na cele cmentarne (art. 6 ust. 4) w brzmieniu zmienionem art. 102 pkt. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu

właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976) należy składać do tego Ministra, pod którego zarządem znajdują się te grunty.

46. W wypadku zamknięcia cmentarza wojewódzka władza administracji ogólnej powinna ustalić, które groby, pomniki lub inne obiekty, położone na cmentarzu, mają charakter pamiątki historycznej (§ 34) i zażądać w stosunku do nich szczególnej opieki, jako też specjalnego postępowania.

47. Postanowienia § 36 mają zastosowanie do wszystkich grobów, powstałych po wejściu w życie ustawy, i do tych grobów dawnych, co do których niema odmiennych zastrzeżeń.

Każdy właściciel grobu przy nabywaniu miejsca na pochowanie, lub przy przelewie prawa własności, powinien być powiadomiony przez zarząd cmentarza o treści powołanego wyżej programu.

Termin lat 20 liczy się od chwili ostatniego pochowania.

Zgłaszane na piśmie zastrzeżenia przeciwko ponownemu użyciu grobu (§ 36) powinny być przechowywane w aktach zarządu cmentarza.

48. Pozwolenia na przewóz zwłok podczas cieplej pory roku (§ 37) może władza udzielić w drodze wyjątku w tych przypadkach, kiedy:

- 1) temperatura jest naogół niska,
- 2) rozkład zwłok nie jest posunięty zbyt daleko,
- 3) istnieje pewność, że wszystkie niezbędne środki ostrożności będą zastosowane w sposób należyty.

49. Specjalne środki ostrożności (§ 39 ust. 2) powinna władza zarządzić w szczególności przy przewozie zwłok na dalszą odległość, podczas upałów, zwłaszcza zaś przy transporcie do ciepłych krajów.

50. Opieczętowanie przeznaczonej do przewozu trumny ze zwłokami lub skrzynki z popiołami powinno być wykonane w ten sposób, żeby pieczęć lakowa była nałożona na opakowanie drewniane, łącząc końce sznurka, otaczającego to opakowanie.

Po przybyciu zwłok na miejsce przeznaczenia zarząd cmentarza sprawdza całość opakowania i pieczęci i, w razie potrzeby, zezwala na wyjęcie trumny i pochowanie jej bez skrzyni, która powinna być wówczas zniszczona.

51. Przepisy § 40 ust. 2 należy rozumieć w ten sposób, że cmentarze katolickie nie są obowiązane do chowania popiołów, pochodzących ze spalenia zwłok.

52. Władza może zezwolic na życzenie rodziny na ekshumację zwłok podczas cieplej pory roku (§ 41 ust. 1), jeżeli:

- 1) temperatura jest naogół niska,
- 2) rozkład zwłok można uważać za skończony,
- 3) istnieje pewność, że wszystkie niezbędne środki ostrożności będą zastosowane w sposób należyty, a w szczególności, jeżeli zwłoki wydobyte będą odpowiednio opakowane (§ 41 ust. 4).

Władza może zażądać dokonania ekshumacji zwłok w razie podejrzenia śmierci z choroby zakaźnej (art. 12 ust. 1 lit. c) tylko w przypadkach wyjątkowych, kiedy sprawdzenie przyczyny zgonu, nieustalonej przed pochowaniem, ma istotne znaczenie dla zwalczania groźnej epidemii jednej z chorób zakaźnych, wymienionych w § 7.

53. Zastrzeżenia o niemożności dokonywania ekshumacji na życzenie rodziny w przypadkach chorób zakaźnych (art. 12 ust. 3) dotyczą jedynie przypadków zgonu chorób, wymienionych w § 7.

54. Wysokość opłat, pobieranych przez władze administracji ogólnej za pozwolenia na przewóz i ekshumację zwłok, normują na terenie Rzeczypospolitej przepisy rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 30 listopada 1933 r. (Dz.U.R.P. z 1934 r. Nr. 15 poz. 119), a w zastosowaniu do pozwoleń, wydawanych przez urzędy zagraniczne Rzeczypospolitej, rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 18 kwietnia 1934 r. w sprawie taryfy opłat konsularnych (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 376).

55. W razie przypadku śmierci na okręcie polskim, będącym na pełnym morzu (art. 13 ust. 1), zgon i jego przyczyna powinny być ustalone: 1) przez lekarza, a w jego braku, 2) przez kapitana okrętu.

W pierwszym przypadku lekarz obowiązany jest wypełnić odpowiednie odcinki wzoru Nr. I, a kapitan okrętu — wszystkie inne rubryki tego wzoru.

W drugim przypadku kapitan wypełnia wszystkie rubryki wzoru Nr. II.

Odcinek 1-y wypełnionych kart zgonu pozostaje w aktach okrętowych, a odcinek 2-i należy po przybyciu do portu polskiego przesłać najbliższej powiatowej władzy administracji ogólnej.

Poza tem w dzienniku okrętowym należy odnotować szerokość i długość geograficzną miejsca zatopienia zwłok w morzu oraz czas ich zatopienia.

56. Wszelkie sprawy, dotyczące chowania zmarłych i stwierdzania przyczyny zgonu, należące do kompetencji wojewódzkiej i powiatowej władzy administracji ogólnej, powinny być załatwiane przez odpowiednie organa sanitarne tych władz, które w razie potrzeby powinny się porozumieć z innemi zainteresowanemi działami administracji ogólnej. Odwołania w tych sprawach od orzeczeń wojewody, jako pierwszej instancji, należy kierować do Ministerstwa Opieki Społecznej.

Minister:

(—) J. Paciorewski

OKÓLNIK Nr. 43/35

Ministra Opieki Społecznej

z dnia 31 lipca 1935 r. Nr. Zn. 3c/37-5.

Instrukcja dla oglądaczy zwłok.

Do

**Panów Wojewodów i Pana Komisarza Rządu na m. st.
Warszawę.**

W związku z postanowieniami § 15 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 30 listopada 1933 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 13, poz. 103) w części, dotyczącej oglądaczy zwłok, zarządza się, co następuje:

CZĘŚĆ OGÓLNA.

1. Oglądacz zwłok po otrzymaniu zawiadomienia o przypadku śmierci powinien w ciągu następnych 12 godzin udać się na miejsce, w którym są przechowywane zwłoki.
2. Przed dokonaniem oględzin zwłok winien on zasięgnąć wiadomości od osób, które były świadkami śmierci, jak również od osób z najbliższego otoczenia zmarłego, co do okoliczności, w których nastąpiła śmierć, i co do objawów choroby, która spowodowała zgon.
3. Po zebraniu powyższych wiadomości oglądacz zwłok powinien niezwłocznie przystąpić do oględzin zwłok; przeprowadzając oględziny zwłok, powinien przede wszystkim, posiłkując się częścią szczegółową instrukcji niniejszej, stwierdzić, czy śmierć rzeczywiście nastąpiła.
4. Po stwierdzeniu faktu śmierci oglądacz zwłok, na podstawie zebranych informacji, powinien ustalić, czy zachodzi podejrzenie, iż zgon nastąpił wskutek śmierci gwałtownej, jak zabójstwo, samobójstwo lub nieszczęśliwy wypadek, czy też zgon jest następstwem śmierci naturalnej, to jest takiej, która została spowodowana chorobą.
5. Oglądacz zwłok po stwierdzeniu, iż nie zachodzi podejrzenie o śmierć gwałtowną, powinien wypełnić kartę zgonu i jako dowód pozwolenia na pochowanie zwłok wydać ją bezpłatnie osobie, która zajmuje się pochowaniem zwłok.
6. Jeżeli przyczyną zgonu jest choroba zakaźna, oglądacz zwłok po wydaniu karty zgonu powinien niezwłocznie o tem zawiadomić lekarza urzędowego (powiatowego lub rejonowego).
7. Oglądacz zwłok, jeżeli stwierdzi lub tylko podejrzewa śmierć gwałtowną, nie może wystawiać karty zgonu, lecz o wypadku powinien zawiadomić policję państwową.

8. W razie doznania trudności przy pełnieniu swych obowiązków, oglądacze zwłok powinien zwrócić się o pomoc do policji państwowej.

9. Druki na karty zgonu według wzoru, ustalonego rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej, oglądacze zwłok otrzymuje od właściwej zwierzchności gminnej.

10. Oglądacze zwłok obowiązany jest dokładnie znać przepisy prawne, dotyczące spraw, związanych z wykonywaniem przez niego funkcji, w szczególności zaś ustawę z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyn zgonu (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 359) oraz wymienione we wstępie rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy; ponadto obowiązany jest stosować się do zarządzeń władz, wydanych na zasadzie powyższych przepisów.

11. Każdy kandydat na oglądacza zwłok obowiązany jest przejść specjalne przeszkolenie według załączonego programu (patrz zał. Nr. 1).

12. Każdy oglądacze zwłok przed objęciem stanowiska jest obowiązany złożyć przed powiatową władzą administracji ogólnej ślubowanie według wzoru, podanego w załączniku Nr. 2.

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA.

A. Oznaki śmierci rzeczywistej.

(Przy stwierdzaniu zgonu ma jedynie znaczenie zespół niżej podanych zmian, a nie poszczególne z tychże zmian, oznaczone literami pod punktami I i II).

I. Oznaki śmierci, występujące tuż po zgonie.

- a) Bładość skóry (przy zatruciu gazem świetlnym lub przy zaczadzeniu skóra ma barwę różową).
- b) Ogólne zwiotczenie ciała.
- c) Zupełny brak wszelkich ruchów.
- d) Ustalenie czynności oddychania (ruchów oddechowych nie spostrzega się) oraz czynności serca (brak uderzeń serca oraz bicia puls),
- e) Żrenice przy oświetleniu ich światłem nie zwięzają się.

II. Oznaki śmierci, występujące w kilka godzin po zgonie:

- a) zwłoki stają się chłodniejsze od otoczenia,
- b) silniej zaznaczona trupia bladość skóry (z wyjątkiem pkt. Ia).
- c) na niżej położonych częściach całego ciała zjawiają się plamy opadowe,
- d) miejsca na których spoczywa ciężar całego ciała, są spłaszczone i blade,
- e) w mięśniach zwłok zjawia się stężenie pośmiertne (kończyny i szyja są sztywne i nie dają się zginać), po 3 dniach ustępuje.

III. Oznaki śmierci, występujące po dłuższym czasie (powyżej 12 godzin po zgonie):

1. Gałki oczne miękną, a rogówki mętnieją.

2. Zjawiają się oznaki gnicia, do których należą:

a) woń trupia, wydzielana przez ciało,

b) zielonkawe zabarwienie skóry z początku na brzuchu, potem również na klatce piersiowej, plecach i szyi.

W następstwie dalszego rozkładu mogą wystąpić zmiany następujące.

c) na skórze i innych częściach zwłok mogą się zjawić pręgi, ułożone w ciemno-brunatno-zielone pasma lub siatkę (są one odbiciem żył podskórnych, uwidocznionych wskutek gnicia w nich krwi),

d) naskórek czasami unosi się w postaci pęcherzy, wypełnionych płynem, powstającym wskutek gnicia tkanek. Pęcherze te tworzą się na niżej położonych częściach zwłok, do których dzięki sile ciężkości prześiąka płyn gnilny,

e) z nosa i ust wycieka brudno zabarwiony pienisty cuchnący płyn gnilny.

Stopień wyżej wymienionych zmian gnilnych zależy od warunków, w jakich znajdują się zwłoki: w środowisku ciepłym i wilgotnym rozkład gnilny zwłok postępuje szybciej.

B. Dane, na których podstawie oglądaczwłok może podejrzewać śmierć gwałtowną (zabójstwo, nieszczęśliwy wypadek).

1) Stwierdzenie na zwłokach różnego rodzaju ran: postrzałowych, ciętych, rąbanych, kłótych, tłuczonych, kasanych, dartych, jako też rozczłonkowanych lub rozerwanie zwłok.

2) Stwierdzenie na zwłokach różnych uszkodzeń skóry, jak: siniaki, podrapania, odciski paznokci (szczególnie w okolicy szyi), bródza wisielcza na szyi, pęcherze na skórze, zwęglenie i t. d.

3) Zatkanie otworów nosowych i jamy ustnej, zatkanie wejścia do krtani, przysypanie lub przygnięcie, ustalenie, iż zwłoki wydobyto z wody.

4) Ślady oparzeń na twarzy, w szczególności w okolicy kątów ust, wybroczyny na skórze, wydzielanie przez zwłoki specjalnego zapachu, jak zapach alkoholu, gorzkich migdałów, eteru i t. p.

Pozatem oglądaczowi zwłok nie wolno wystawiać świadectwa zgonu w przypadkach następujących:

5) Zgon nagły wśród gwałtownych wymiotów, biegunek, kurczów, utrudnionego połykania, gdy miał miejsce zgon nagły osoby naogół zdrowej.

6) Zgon nagły wśród podejrzanych okoliczności.

7) Znalezienie zwłok niemowląt lub osób nieznanymi.

8) W każdym przypadku śmierci osoby leczonej przez osobę nieuprawnioną do praktyki lekarskiej.

9) W przypadkach, gdy śmierć nastąpiła wskutek przerwania ciąży

10) W przypadkach, w których pomimo upływu pewnego czasu od zgonu nie wystąpiły jeszcze znamiona śmierci (szczególną uwagę należy zwrócić w przypadkach porażenia prądem elektrycznym, bowiem w tych razach po dłuższem stosowaniu środków ratowniczych udaje się czasami rażącego przywrócić do życia).

C. Dane, na których podstawie oglądacze zwłok może podejrzewać chorobę zakaźną.

1) Pojedyncze lub zlewające się plamki na skórze, pęcherze, krosty lub wybroczyny krwawe.

2) Stwierdzenie zapomocą wywiadów, iż w danej miejscowości choruje, chorowała lub zmarła większa liczba osób (szczególnie dzieci) wśród podobnych objawów chorobowych.

3) Ustalenie, iż dana osoba przed śmiercią była leczona z powodu duru (tyfusu) brzuszego lub plamistego, czerwoni (dysenterja), płonicy (szkarlatyny), róży, krztusca (kokukszu), zimnicy (malarji), wąglika (karbunku), ospy lub wścieklizny (wodowstrętu).

Skrócone mianownictwo chorób dla użytku oglądaczy zwłok.

I. Ostre choroby zakaźne: dur (tyfus) brzuszny, dur (tyfus) plamisty, czerwotka (dysenterja), płonica (szkarlatyna), błonica (dysenterja), grypa (influenza), róża, kszusiec (kokukszu), zimnica (malarja, febra), ospa, wąglik (karbunku), wścieklizna (wodowstręt).

II. Gruźlica płuc i innych organów.

III. Inne choroby płuc i narządów oddechowych.

IV. Rak i inne nowotwory.

V. Choroby serca i naczyń krwionośnych (apopleksja i inne).

VI. Choroby nerek i dróg moczowych.

VII. Choroby narządów trawienia (wrzód żołądka, biegunki u dzieci, zapalenie wyrostka robaczkowego (ślepej kieszki), przepuklina, niedrożność jelit i inne).

VIII. Choroby, związane z ciążą, porodem i położeniem (zakażenie położowe).

IX. Wątkość wrodzona (tylko u niemowląt do 3-ich miesięcy życia).

X. Starczość.

XI. Przyczyny nieustalone.

Śluby katolików nie mogą być unieważnione przez sądy innych wyznań

Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego — Orzeczenia Izby Cywilnej. Rok 1934. Zeszyt VI. Orzeczenie z dnia 16 listopada 1933 r. (I C 2182/32). Przewodniczący: sędzia A. Stanisławski (sprawozdawca). Sędziowie: dr. J. Łopuszański, M. Rudowski.

Sąd Najwyższy rozpatrywał skargi kasacyjne: 1) adwokata Ernesta A., pełnomocnika Włodzimierza P., i 2) Marji P. nawyrok Sądu Apelacyjnego w Wilnie z 2 — 16 czerwca 1932 w sprawie Marji P. przeciwko Włodzimierzowi P. o zwrot posagu i alimenty.

Z wystąpienia Marji z M. P. przeciwko Włodzimierzowi P., z którym 2 lutego 1929 r. zawarła związek małżeński w kościele rzymsko-katolickim w Nowogródku, o zwrot posagu i środki utrzymania. Sąd Okręgowy zarządził powódce po 80 zł. miesięcznie alimentów, a pozostałą część powództwa jako nieudowodnioną, oddalił, Sąd Apelacyjny zaś z odwołania się stron obu zmniejszył wysokość alimentów do 50 zł. miesięcznie oraz zasądził powódce 200 zł. wartości dwóch krów posagowych, oddalając również resztę roszczeń powodowych. Na wyrok ten obie strony założyły skargi kasacyjne—powódka, powołując się na obrazę art. 339, 366, 706¹, 711 u. p. c. z racji niesłusznego, jej zdaniem, oddalenia części powództwa, dotyczącej zwrotu otrzymanej w posagu przez pozwanego sumy dolarowej, której posiadanie i doręczenie mężowi wynika z okoliczności sprawy, oraz słuszności wyższego oznaczenia wartości 2-ch krów wzmiankowanych, jak nie mniej zwrotu także wartości otrzymanych przez pozwanego wieprza i produktów rolnych, pozwany zaś, zarzucając obrazę art. 339, 409, 711 u. p. c. oraz art. 106 t. X cz. I. Z powodu praw wobec nieuzasadnionego poglądu Sądu, iż małżeństwo stron cywilne trwa w mocy, pomimo unieważnienia go prawomocnym wyrokiem Sądu Duchownego Prawosławnego w Grodnie z 9 grudnia 1929 r.

Po wysłuchaniu sprawozdania sędziego, zważywszy:

1) że główne zagadnienie, które rozwiązać należy w sprawie niniejszej, polega na tem, czy pod rządem przepisu t. X cz. 1. Zwodu praw powyższy związek małżeński stron pod względem następstw cywilnych został skutecznie unieważniony wyrokiem Sądu Duchownego Prawosławnego gdy, wedle ustaleń Sądu małżonek, żądający unieważnienia, należy do tegoż wyznania, drugi zaś do wyznania rzymsko-katolickiego i ślub zawarty został w kościele ostatniego wyznania; w tej mierze Sądy obu instancyj słusznie odmówiły mocy unieważnieniu małżeństwa, ponieważ w myśl ogólnego przepisu art. 74¹ t. X cz. 1 Zwodu praw, właściwym do orzeczenia w przedmiocie nieważności jest jedynie sąd wyznania, w którym ślub był zawarty, czyli w przypadku sąd duchowny katolicki, związany zaś ściśle z państwowością rosyjską, przewidziany w art. 73 tejże części 1 tomu X przywilej kościoła prawosławnego rozstrzygania w sprawach o unieważnienie małżeństwa i rozwodach, w razie przynależności do tego kościoła jednego ze współmałżonków, upadł po odrodzeniu państwowości polskiej, która w Konstytucji zapewnia swym obywatelom równość wobec prawa i odrzuca wszelkie ograniczenia wyznaniowe, zastrzegając zarazem dla wyznania rzymsko-katolickiego, jako religii przeważającej części narodu, naczelne stanowisko wśród wyznań równouprawnio-

nych (art. 96, 111, 114 Konstytucji Rzplitej Pol.); z tych założeń wyszło również wydane dla kresów wschodnich rozporządzenie Komisarza Generalnego w przedmiocie prawa cywilnego i procedury z 15 maja 1919 r., stanowiące w art. 1 dalsze działanie dotychczasowych ustaw rosyjskich, z uchyleniem jednak wszelkich ograniczeń prawnych, zależnych od narodowości i wyznania (Dz. Urz. Zarz. Cyw. Ziem Wschodn. 4—23—1919); wyrok wydany z przekroczeniem wspomnianej właściwości sądu duchownego, żadnych skutków cywilnych nie pociąga (por. orz. Izby I S. N. 172/1926 i 239/1931);

2) że w tym stanie rzeczy, stwierdziwszy pod względem czynu w zakresie ostatecznego swego wyrozumienia, iż zerwanie współżycia stron i opuszczenie przez powódkę domowego ogniska wywołane było postępowaniem pozwanego męża, który maltretował ją fizycznie i moralnie, Sąd Apelacyjny miał należytą podstawę w przepisach art. 103¹, 106, 106¹, t. X cz. L Zwodu praw do przyznania powódce od pozwanego kosztów utrzymania w stosunku do potrzeb pierwszej i możliwości drugiego;

3) że słusznie też Sąd odmówił skazania pozwanego na zwrot powódce poszukiwanej przez nią sumy dolarowej, danej, jak twierdzi, mężowi tytułem posagu, skoro w tej materji nie został złożony dowód piśmienny, a nawet z zeznań świadków, przez nią powołanych, przekonaniem Sądu, bynajmniej to nie wynika, jak również wartość wspomnianych dwóch krów zasadnie obliczona została według znanych Sądowi cen rynkowych, co należy do meritum sporu, dokąd kontrola kasacyjna nie sięga; wreszcie powódka nie przytacza w kasacji, czem udowodniła fakt dostarczania pozwanemu także wieprza i produktów rolnych, a wobec tego kwestja sposobu ustalenia ich wartości pozbawiona jest znaczenia;

4) że z wyluszczonych względów zarzuty, którymi obie strony obciążają wyrok Sądu Apelacyjnego, ostać się nie mogą;

z tych zasad Sąd Najwyższy obie skargi kasacyjne oddala.

Konwersja wewnętrznych pożyczek państwowych.

Ministerstwo Skarbu podało do wiadomości publicznej, że na mocy dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14 stycznia 1936 r. o konwersji państwowych pożyczek wewnętrznych (Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 10) oraz rozporządzenia ministra skarbu z dnia 17 lutego 1936 roku (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 114) przeprowadzona zostanie konwersja niżej wymienionych pożyczek państwowych na wypuszczoną na mocy powołanego dekretu 4°/_o Pożyczkę Konsolidacyjną.

Do konwersji przyjmowane będą obligacje następujących pożyczek państwowych:

1. 5% państwowa renta ziemiska, serja I z 1927 roku z kuponem płatnym 1 czerwca 1936 roku;
2. 5¹/₂% pożyczka budowlana, serja II z 1934 roku z kuponem płatnym 15 września 1936 roku;

3. 5% państwowa renta wieczysta, serja I z 1934 roku z kuponem płatnym 15 grudnia 1936 roku;
4. 4% premjowa pożyczka inwestycyjna z 1928 roku bez żadnych kuponów;
5. 3% premjowa pożyczka budowlana, serja I z 1930 roku bez żadnych kuponów;
6. 6% pożyczka inwestycyjna z 1935 r. bez żadnych kuponów.

Odrębnie została potraktowana 6% Pożyczka Narodowa z 1934 roku, co do której przewidziana została możliwość dobrowolnej konwersji. Obligacje Pożyczki Narodowej przyjmowane będą ze wszystkimi płatniami po dniu 15 stycznia 1936 roku kuponami (poczynając od kuponu, płatnego 1 lipca 1936 roku), lecz tylko od pierwónabywców tych obligacji oraz od osób, które otrzymały te obligacje na zasadzie przelewu w myśl obowiązujących przepisów o obrocie obligacjami tej pożyczki. Obligacje 6% Pożyczki Narodowej bez kuponu płatnego 1 lipca 1936 roku, lecz ze wszystkimi kuponami dalszemi, oraz obligacje 5% państwowej renty ziemskiej serji I bez kuponu, płatnego 1 czerwca 1936 roku, będą również przyjęte do konwersji z tem jednak, że z tytułu konwersji zostaną za nie wydane obligacje 4% Pożyczki Konsolidacyjnej bez pierwszych dwóch kuponów, płatnych 15 lipca i 15 listopada 1936 roku.

Konwersja nie objęła 5% pożyczki konwersyjnej z 1924 roku, której oprocentowanie utrzymane zostało bez zmian, a tylko termin jej umorzenia przedłużony został o 20 lat do 1965 roku.

Obligacje pożyczek złożonych do konwersji podlegają wymianie na obligacje 4% Pożyczki Konsolidacyjnej w stosunku 100 za 100 wartości imiennej. Obligacje nowej pożyczki będą papierami na okaziciela zaopatrzonemi w klauzulę złotą.

Konwersja rozpocznie się z dniem 15 lipca 1936 roku i trwać będzie 10 miesięcy, t. j. do dnia 15 maja 1937 roku.

Konwersję przeprowadzać będą: kasy urzędów skarbowych, Bank Polski, Bank Gospodarstwa Krajowego, Pocztowa Kasa Oszczędności, Państwowy Bank Rolny i ich oddziały oraz inne upoważnione do tego przez ministra skarbu placówki, których lista zostanie podana do wiadomości publicznej.

Obligacje pożyczek, wymienionych w punktach 1—6, przestają być z dniem 15 stycznia 1936 roku umarzane według dotychczasowych planów i przynosić odsetki oraz wygrane (premje) poza odsetkami przypadającymi za ostatni kupon, którego bieg rozpoczął się przed dniem 15 stycznia 1936 roku. Kupony, których bieg rozpoczyna się po dniu 15 stycznia 1936 roku są nieważne. Obligacje te niezłożone do konwersji w przepisany termin podlegają umorzeniu według ich wartości imiennej najpóźniej w ciągu lat 30-tu drogą losowania podług planu umorzenia ustanowionego dla każdej z tych pożyczek rozporządzeniem ministra skarbu.

4% Pożyczkę Konsolidacyjną wypuszcza się z dniem 15 maja 1936 roku na łączną kwotę imienną 600.000.000 złotych w złocie w obligacjach na okaziciela po 50, 100, 500, 1000, 5000 i 10.000 złotych w złocie.

Oprocentowanie stałe pożyczki wynosi 4 od 100 w stosunku rocz-

nym. Odsetki są za zwrotem odpowiednich kuponów półrocznie z dołu w dniach 15 maja i 15 listopada z wyjątkiem odsetek przypadających za pierwsze dwa kupony, z których kupon pierwszy obejmuje odsetki od dnia 15 stycznia 1936 roku i płatny będzie 15 lipca 1936 roku, zaś kupon drugi obejmuje odsetki za dalszy okres czteromiesięczny i płatny będzie 15 listopada 1936 roku.

Okres umorzenia pożyczki ustalony został na 45 lat od daty zamknięcia konwersji; czas konwersji nie może przekroczyć jednego roku. Amortyzacja Pożyczki Konsolidacyjnej odbywać się będzie drogą półrocznych losowań, przyczem wykup obligacji wylosowanych w pierwszych 10 latach przeprowadzony będzie z premją 20%, wylosowanych w latach następnych — z premją 15% ich wartości nominalnej.

Obligacje pożyczki mają wszelkie prawa papierów pupilarnych. Obligacje pożyczki wraz z kuponami oraz przychody od tych obligacji i kuponów wolne są od wszelkich podatków i danin państwowych i samorządowych.

Obligacje pożyczki w kwocie, nieprzekraczającej 5000 złotych w złocie wartości imiennej, oraz kupony od tych obligacji nie podlegają żadnemu zajęciu, nie wyłączając zajęcia z tytułu należności publiczno-prawnych.

Obligacje pożyczki będą przyjmowane według ich wartości imiennej na podatek od spadków i darowizn od kwoty 25.000 złotych w złocie od każdego płatnika tego podatku.

Okólnik

z dnia 11 stycznia 1936 r. (Nr. Ac. 26-b. 10-3).

o wymianie aktów ślubu z W. M. Gdańskiem.

Do

PP. Wojewodów, Komisarza Rządu na
m. st. Warszawę i Starostów.

Moc obowiązującą okólnika Nr. 16 z dnia 9 marca 1935 roku o wymianie aktów ślubu w stosunkach z Niemcami (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 10, poz. 45) rozciąga się niniejszem, stosownie do ustępu ostatniego tegoż okólnika, na stosunki z W. M. Gdańskiem, jako kontrahentem umowy haskiej z dnia 12 czerwca 1902 r. o uregulowaniu kolizji ustawodawstw w zakresie małżeństwa (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 594 z 1929 r.).

Przepisy powołanego okólnika znaleźć winny w stosunkach z W. M. Gdańskiem odpowiednie zastosowanie z tą jedynie różnicą, że doręczenie należycie poświadczonych odpisów aktów ślubu władzom gdańskim odby-

wać się ma w drodze bezpośredniej korespondencji powiatowych władz administracji ogólnej z Komisarjatem Generalnym R. P. w Gdańsku.

Pierwsze doręczenie władzom gdańskim omawianych odpisów nastąpi w roku 1936 wyjątkowo zamiast do dnia 1 stycznia, najpóźniej do dnia 1 kwietnia.

Podsekretarz stanu: (—) *Kawecki.*

Ze zbioru „Wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego” dział A. rocznik XII, rok 1934.

Orzeczenie Nr. 809 A.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o opiece nad zabytkami z 6 marca 1928 poz. 265 Dz. Ust. ma zastosowanie także do przedmiotów, będących własnością Kościoła Katolickiego.

(T e z a)

(Wyrok z 22 listopada 1934 1, rej 7557|31)
(Dz. U. Min. Spr. Wewn. N 4 1936 r. str. 67).

KATOLICKI UNIWERSYTET
LUBELSKI
L. 270/36.

Lublin, dnia 6 kwietnia 1936 r.

Wasza Ekscelencjo,

Uniwersytet Lubelski pragnie w miarę swych możliwości przyczynić się do ożywienia ruchu umysłowego wśród społeczeństwa, w szczególności wśród duchowieństwa.

Dlatego najuprzejmiej proszę Waszą Ekscelencję, aby zechciał polecić ogłoszenie w organie diecezjalnym dwóch odezw, które przy niniejszem załączam. Uniwersytet byłby zwłaszcza wdzięczny, gdyby Wasza Ekscelencja był łaskaw zachęcić swem słowem wśród duchowieństwa oba przedsięwzięcia, t. j. Uniwersyteckie wykłady dla duchowieństwa i Bibliotekę książki chrześcijańskiej.

Dziękując za przychylenie się do naszej prośby, łączę wyrazy czci i proszę Waszą Ekscelencję o błogosławieństwo dla naszych prac.

X. A. Szymański
Rektor

Jego Ekscelencja
Ks. HENRYK PRZEŹDZIECKI
Najd. Biskup diec. Podlaskiej
w Siedlcach.

BISKUP
 SIEDLECKI czyli PODLASKI
 Nr. 2034/36.

Siedlce, dn. 24. IV. 1936 r.

Magnificencjo.

W odpowiedzi na pismo z dnia 6 bm. L. 270/36, pośpieszam powiadomić, że odezwy: a) Uniwersyteckie wykłady dla duchowieństwa i b) Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej poleciłem wydrukować w Wiadomościach Diecezjalnych i z całego serca zachęcam moje Duchowieństwo do popierania tego, o czym jedna i druga odezwa mówią.

Oddany w Chrystusie Panu

† Henryk Przeździecki Bp.

Uniwersyteckie wykłady dla duchowieństwa.

Rektorat Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz Rektorat Wyższego Seminarjum Duchownego w Lublinie urządzają po raz drugi uniwersyteckie wykłady dla duchowieństwa w dniach od 2 do 5 lipca 1936 r.

Tematem wykładów będzie **zagadnienie cywilizacji.**

W dniu 1 lipca wygłoszą wykłady: X. Prof. J. Pastuszka z Lublina — Chrześcijaństwo a kultura, X. Rektor J. Kruszyński z Lublina — Pierwotne chrześcijaństwo wobec cywilizacji żydowskiej, X. Prof. S. Szydel-ski ze Lwowa — Pierwotne chrześcijaństwo wobec cywilizacji greckiej i rzymskiej.

W dniu 2 lipca wygłoszą wykłady: Prof. T. Koneczny z Krakowa — Różne typy cywilizacji oraz parcie Orientu ku Zachodowi, Prof. St. Strański — Cywilizacja łacińska, Prof. B. Jasinowski z Wilna — Cywilizacja wschodnio — chrześcijańska, Prof. A. Kossowski z Lublina — Cywilizacja protestancka, Prof. L. Białkowski z Lublina — Cywilizacja bolszewicka.

W dniu 3 lipca wygłoszą wykłady: X. Redaktor Piwowarczyk — Kultura wiejska, Prof. L. Halban ze Lwowa — Narodowy socjalizm jako przejaw organizacyjny, Prof. S. Kutrzeba z Krakowa — Cywilizacja polska jako typ historyczny, Dr. K. M. Morawski — Wpływ Kościoła na cywilizację polską.

Wykłady odbywać się będą w gmachu K. U. L. Karta wpisowa wynosi 5 zł., mieszkanie, obiad i kolacja — 5 zł. dziennie. Zgłoszenia na mieszkanie i utrzymanie wzgl. na jedno lub drugie należy zgłaszać do dn. 25 czerwca b. r.

We wszystkich sprawach związanych z Wykładami należy zwracać się pod adresem: Lublin, Uniwersytet.

Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej.

(Adres—Lublin, Uniwersytet) ogłasza prenumeratę na tanią i dobrą książkę p. t. **Biblioteka Książki Chrześcijańskiej**.

Celem wydawnictwa jest to, aby duchowieństwo i inteligencja katolicka mogła tanio nabyć dobre dzieła z różnych dziedzin wiedzy.

Dlatego prenumerata za **dziesięć książek rocznie**, każda objętości **od 160 do 200 stron** druku większego formatu, wynosi rocznie tylko 20 zł., czyli książka w prenumeracie kosztuje tylko **dwa złote**. Poza prenumeratą książka będzie kosztować przynajmniej dwa razy tyle.

Przedsięwzięcie to może się udać, o ile się znajdzie odpowiednia liczba prenumeratorów.

W roku bieżącym Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej roześle także dziesięć książek.

Pierwszy zeszyt ukazał się w marcu. Jest to dzieło wybitnego uczonego profesora K. U. L. **Henryka Życzynskiego** p. t. **Adam Mickiewicz — „Młodość“** (str. 168).

W kwietniu rozsyła się zbiorową pracę księży profesorów o „**Kościele**“. Są to referaty wygłoszone w r. 1935 na Uniwersyteckich Wykładach dla Duchowieństwa na K. U. L.

W maju pójdzie praca **ks. Fr. Świątki** p. t. **Z dziejów polskiego żywotopisarstwa świętych**, pierwsze tego rodzaju dzieło w literaturze polskiej znanego pisarza z zakresu hagiografii.

W następnych miesiącach ogłosimy przekład **Psalmów** z komentarzami wybitnego biblisty profesora i b. rektora K. U. L. X. Prałata **J. Kruszyńskiego**, drugi tom, stanowiący w sobie całość „**Filozofii współczesnej**“ **ks. J. Pastuszki**, prof. K. U. L., który zdobył sobie dobre imię w filozofii; **Etykę** **ks. Rubczyńskiego**, prof. Uniwer. Jagiellońskiego, autora wielu pierwszorzędnych dzieł filozoficznych.

Prenumeratę roczną lub półroczną należy przesłać pod adresem Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej pocztą lub P. K. O. konto T-wa nr. 64.820 z zaznaczeniem, że to na prenumeratę.

Tow. W. Ch. wyznaczyło tak niską cenę dla prenumeratorów gdyż pragnie udostępnić dobrą książkę tym wszystkim, którzy muszą się liczyć z każdym groszem a pragną utrzymać kontakt z wiedzą.

Powodzenie tego kulturalnego przedsięwzięcia będzie zależało od liczby prenumeratorów.

Rok 1936|37.

Podlaskie Mniejsze Seminarjum Duchowne.

Zadaniem Mniejszego Seminarjum jest przygotowanie kandydatów do Większego Podlaskiego Seminarjum Duchownego; to też do Seminarjum Mniejszego przyjmowani będą **tylko ci**, którzy pochodzą z rodzin uczciwych, pracowitych, pobożnych, wolnych od życia gorszącego i **okazują**

chęć poświęcenia się służbie Bożej w stanie kapłańskim. Przy Seminarjum, **wyłącznie dla alumnów**, istnieje Prywatne Męskie Gimnazjum Biskupie, mające klasy I, II, III i IV now. ustroju oraz VII i VIII dawnego ustroju z programem gimnazjów państwowych humanistycznych. Kandydaci będą przyjmowani tylko do klas I, II i III. Wiek kandydatów do klasy I od 12 do 16, do klasy II—13 do 16 lat i t. d. Kandydaci do kl. I, którzy wykażą się świadectwem z ukończenia 6 oddziałów 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej, mają zdać egzamin z religii, języka polskiego, przyrody, arytmetyki z geometrią, historii i geografii, w zakresie programu 6 oddziałów takiejże szkoły. Kandydaci, którzy ukończyli 6 oddziałów publicznych szkół powszechnych 3, 4 i 5 klasowych, zdawać będą pełny egzamin w zakresie programu 6-ciu oddziałów 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej, z wyjątkiem rysunków, robót ręcznych, śpiewu i ćwiczeń cielesnych. Kandydaci ze świadectwem państwowych gimnazjów humanistycznych z językiem **niemieckim**, mający oceny z postępów w nauce dobre i dostateczne, a sprawowanie bardzo dobre, będą przyjmowani bez egzaminu. Wszyscy inni kandydaci mogą być przyjęci do klasy II i III po zdaniu egzaminu z przedmiotów, wykładanych w klasach I i II n. u. W gimnazjum wykładają **tylko język niemiecki**. Kandydaci niepromowani lub wydalen z jakichkolwiek zakładów naukowych przyjmowani nie będą. Egzaminy rozpoczną się dnia 23 czerwca o godzinie 9-tej rano w Siedlcach, w gmachu gimnazjalnym. Kandydaci **z rodzicami lub opiekunami** winni przybyć w oznaczonej godzinie dnia 23 czerwca, a wyjechać dopiero po ukończonych egzaminach. Po wakacjach nowi kandydaci będą przyjmowani o tyle, o ile w Seminarjum będą wolne miejsca, egzaminy zaś odbędą się dnia 1 września r. b. o godzinie 8-ej rano. Przed dn. 13 czerwca **rodzice** kandydatów, **a nie kandydaci** (podania bowiem kandydatów nie będą uwzględniane), pod adresem: Rektor Seminarjum, Siedlce, winni nadsyłać **bezwarunkowo**: 1) podanie o przyjęcie kandydata; 2) metrykę urodzenia kandydata; 3) świadectwo lekarza o szczepieniu ospy, szkarlatyny i o stanie zdrowia kandydata; 4) krótki życiorys kandydata, napisany przez niego własnoręcznie; 5) świadectwo szkolne; 6) WJX. Proboszczowie przysłać przez pocztę, w lakiem zapieczętowanej kopercie, świadectwo o **pochodzeniu kandydata, jego moralności i chęci wstąpienia do stanu duchownego**; 7) uczniowie, przybywający z gimnazjów państwowych lub prywatnych, winni koniecznie przedstawić **świadectwo odejścia** od Dyrekcyj tych gimnazjów, z których odchodzą.

Uwaga 1. Na pisma i pytania, do których nie będzie dołączony znaczek pocztowy na odpowiedź, Zakład nie będzie odpowiadał.

Uwaga 2. Wszyscy kandydaci, przyjęci do Mniejszego Seminarjum, mogą mieszkać tylko w gmachu Seminarjum, gdzie otrzymają oprócz nauki i mieszkania, stół, opał i światło za opłatą 550 zł. rocznie, t. j. za 10 miesięcy, która to opłata jednak w ciągu roku może być podwyższona. Rozpoczęty lub niedokończony miesiąc uważa się za cały. Opłata ta będzie uiszczana **bezwarunkowo** zgóry w ratach miesięcznych, t. j. dnia 1 września, października, listopada, grudnia, stycznia, lutego, marca, kwietnia, maja i czerwca. W opłacie rzeczonyj mieści się 25 zł. miesięcznie za naukę i 30 zł. za utrzymanie ucznia w Seminarjum. Nadto za zużycie pomocy naukowych uczniowie wnoszą co rok dnia 1 września 30 złotych i 6 złotych na fundusz gier i zabaw. Za egzamin wstępny kandydat wpłaca 10 złotych; wreszcie 5 zł. miesięcznie na fundusz wycieczkowy. Wycieczki

są obowiązkowe. Jeżeli fundusz ten w ciągu roku nie będzie wyczerpany w całości, pozostała reszta będzie zwrócona wpłacającemu go. Wszelkie inne wpłaty zwracane nie będą.

Uwaga 3. Każdy alumn, przyjęty do Seminarjum, przywiezie z sobą: poduszkę, 3 poszewki, 3 prześcieradła na łóżko, kołdrę, 3 prześcieradła pod kołdrę, kapę koloru ciemnego na łóżko, dzbanek na wodę, kubel na wodę brudną, 3 ręczniki, grzebień, szczoteczkę do zębów, mydło, pastę do butów, szczotkę do czyszczenia ubrania, 2 ścierki do podłogi, 2 ścierki do ścierania kurzu, 3 koszule, 3 pary kalessonów, 6 par skarpetek, pieniądze na książki, zeszyty i t. p.: za opłatą zaś 10 zł. rocznie otrzyma do użytku od Seminarjum: a) łóżko żelazne, b) siennik wypchany słomą, c) umywalnię żelazną z miską do mycia, d) na dwóch śpiących obok siebie żelazny stoliczek z półeczkami i e) na każdy kurs jedną miskę do mycia nóg.

Rektor Sem. Mn. i Dyrektor Gimnazjum.

Książki polecane.

Leonard Turkowski: Żegnajcie druhowie — rekruci! Biblioteka Wieczornicowa Nr. 46. Cena 1.80 zł. Poznań 1936. „Ostoja“.

Nowy tomik B. W. jest jednym z najlepszych w tej serii wydawnictw „Ostoi“. Zawiera on doskonały wykład o wojsku polskim, bardzo miłą i praktyczną pogadankę o życiu wojskowem, kilka pierwszorzędných deklamacyj, interesujące obrazki sceniczne, oraz kilka kapitalnych urozmaiceń humorystycznych, np. „Icek na manewrach“, „Kuchnia francuska“, kuplety i t. p. Ważną częścią składową programu stanowią przemówienia pożegnalne, których jest kilka. Są one zwięzłe, lecz pełne treści.

Tomik ten spotka się pewnością z przychylnem przyjęciem wśród rzeszy druhow K. S. M. M. i przyczyni się do spopularyzowania wśród nich idei odbycia dobrze służby wojskowej, oraz umiłowania żołnierza polskiego.

Wiele urozmaiceń z tego tomiku służyć może i przy innych okazjach, np. przy obchodach patriotycznych, a także na zwykłych zbiórkach i zebraniach Oddziału.

Józef Nałęcz: Prawda zwycięża! Teatr dla Młodzieży Męskiej Nr. 46. Sztuka w 3 aktach. Cena 0.80 zł. Poznań 1936. „Ostoja“.

K. S. M. M. znają już dobrze p. Nałęcza, jako autora sztuczki „Komunista spadkobiercą“. Śmiano się do łez z tej humoreski, wynosząc z niej jednak głęboką naukę społeczną. Tym razem autor przenosi nas w środowisko bohaterów meksykańskich, prześladowanych za wiarę.

Sztuka jest zwięzła i mocna. Łatwa do odegrania, bo bohaterzy mają wyraziste charaktery. Scen pełnych napięcia kilka, zakończenie dramatyczne.

Ks. dr. Michał Klepacz: Wartości życiowe religii. Konferencje radjowe. Str. 165. Cena 2.50 zł., z przesyłką 2.80 zł. Wydawnictwo i nakład SS. Służebnic Najśw. Serca Jezusowego, Kielce — Karczówka.

Spis konferencji:

- Konferencja I. Czy człowiek współczesny może obejść się bez religii?
- „ II. Psychologia zobojętnienia religijnego.
 - „ III. Przyczyny walki z religią.
 - „ IV. Skutki walki z religią.
 - „ V. Realizm czy irrealizm chrześcijaństwa.
 - „ VI. Stosunek chrześcijaństwa do t. zw. świata.
 - „ VII. Chrześcijaństwo mocą ducha ludzkiego.
 - „ VIII. Chrześcijaństwo poprzez żłobek betlejemski — światłością i pokrzepieniem dusz ludzkich.
 - „ IX. Dobroć najsilniejszym promieniem chrześcijaństwa.
 - „ X. Sen cierpienia i śmierci w świetle religii chrześcijańskiej.
 - „ XI. Krew męczenników — nasieniem chrześcijan, dla morderców ideałów chrześcijańskich — pustka i beznadziejność.
 - „ XII. Chrystus, Mistrz szorstkiej cnoty i gorzkiego cierpienia — Sprawcą Życia i Szczęścia.
 - „ XIII. Chrystus Nieprzyjacielem Mroku.
 - „ XIV. Chrystus Błękitną Bramą ku niewiedzącej wiosnie.
 - „ XV. Chrystus Droga z natury w Nadnaturę i Mistrzem Nadnaturalnego.
 - „ XVI. Gniew Chrystusa nad zdeptanymi świętościami.
 - „ XVII. Tragiczny horyzont współczesnego świata burz i niepokojów a Chrystusowy promienny, niezachwiany krzyż.

Tematy aktualne, przeznaczone dla inteligencji. Forma i ujęcie niezwykle ciekawe i oryginalne. Są to przemówienia wygłoszone przez Radio Polskie. Setki listów z podziękowaniami — oto dowód, że trafiły do przekonania i nastrojów. Nawet prasa zainteresowała się powyższymi konferencjami i to jeszcze w ich „stanie surowym“, t. j. zanim zostały ogłoszone drukiem. Tak np. o trzeciej konferencji „Przyczyny walki z religią“ pisze znakomity publicysta A. B. C., Marjan Grzegorzczak: „Z pośród prelekcyj warto wspomnieć środową (z dnia 27 września 1934 r.) prelekcję ks. Klepacza na temat walki z religią doskonałą pod względem treści i wygłoszoną w sposób tak doskonały pod względem formy, że mogłaby służyć za wzór, jak się mówi do radja“.

Miesięcznik zaś „Tęcza“ w swoim „Przeglądzie Radjowym“ taki sąd wygłasza o pierwszych czterech konferencjach (przypatrzmy w znacznym skrócie):

„Mówione świetnym stylem. Stały się one płomiennymi mowami przeciwko ateizmowi, niedowiarstwu i nowoczesnemu pogaństwu. Prelegent szukał przyczyn walki z religią nietyle w społecznych i ekonomicz-

nych zjawiskach, ile raczej w psychologii współczesnego człowieka i w świeckiej nauce. Ze skutków walki z religią wymienił przede wszystkim rozprężenie moralne młodszych pokoleń pociągające za sobą osłabienie substancji biologicznej ludzkości“...

W listach podkreślono aktualność, żywość, naukowy sposób przedstawiania problemów i, co najważniejsze, obiektywność i szacunek dla przeciwnych poglądów.

Konferencje radiowe oddadzą napewno wielką przysługę kapłanom i naszej inteligencji wierzącej, a nawet obojętnej i sceptycznie nastrojonej.

To wszystko zachęciło Autora i wydawnictwo SS. Służebnic Najśw. Serca Jezusowego do druku tych konferencji.

Niech więc to dzieło polskiego kapłana przemówi już nie do Słuchaczy jak dotychczas, ale i do Czytelników.

Zamawiać pod adresem: Wydawnictwo SS. Służebnic Najśw. Serca Jezusowego Kielce — Karczówka, skrz. poczt. 94, P. K. O. 145.199.

Do walki z największym wrogiem ludzkości.

Pod tym tytułem wydał broszurę o 16 stronach ks. Karol Bliziński, który po 44 latach swej pracy duszpasterskiej w sposób jasny i dobitny przekonywa społeczeństwo, że jego największy wróg — to alkohol.

Mając na uwadze tak niedawno wydany przez naszego Najdostojniejszego Arcypasterza list pasterski o wstrzeźliwości, redakcja gorąco poleca broszurę ks. Blizińskiego do szczegółowego zapoznania się z największym wrogiem ludzkości.

Wszystkie nasze parafjalne instytucje przede wszystkim powinny przestudjować gruntownie tę broszurę.

Można ją zamawiać wprost u Autora: Ks. K. Bliziński, proboszcz par. św. Michała w Warszawie, ul. Puławska 95 A.

Wydział Prasowy przy Kurji Metropolitalnej w Wilnie.

Podaje do wiadomości Przewielebnych Księży, iż są do nabycia następujące tanie książki, broszury i ulotki treści religijnej, dla szerzenia pomiędzy ludem:

Dział A. 1. Komplet tajemniczek Żywego Różańca — 20 gr.

2. Piętnaście książeczek do tychże tajemniczek o 32 str., które zawierają wyczerpujący materiał o każdej tajemnicy — 1 zł.

3. „**Uwielbienie Marji**“ — książka do nabożeństwa, z pełnym śpiewnikiem na wszystkie okresy roku, 712 stron, w mocnej płóciennnej oprawie — w celu podtrzymania upadającego śpiewu, za cenę kosztu — 1.10.

4. „**Kwiatek eucharystyczny**“, z rozmyślaniami na wszystkie niedziele i święta, jako przygotowanie do Komunii św. (56 litanij) 712 stron, w mocnej płóciennnej oprawie — za cenę kosztu — 1.10.

5. Podręcznik adoracyjny, oprawiony w płótno 1.30.
6. Przewodnik pielgrzyma do nieba, duże litery, oprawiony w płótno — 70 gr.
7. Części Mszy św. i Nieszpory po łacinie, śpiewane przez lud w kościele — 8 gr.
8. Msza św., Nieszpory i Litanje po polsku — 64 strony — 20 gr.
9. **Nabożeństwo kościelne, czyli Mszał rzymski** (w druku) wkrótce zostanie zakończony. Cena tego samego w księgarni 6—7 zł. w wydzie prasowym za 2 zł.
10. Msza św. i Nieszpory z nutami — 20 gr.
11. Msza św. (do recytowania przez lud w kościele) — 20 gr.
12. Harmonizacja Mszy św. i Nieszporów 1.50.
13. Księga Bractwa Trzeźwości 3 zł., patenty po 2 gr. Ustawy po 4 gr.
14. Skarbona duchowna dla ratowania dusz czyśćcowych — 1 zł.

Dział B. Do biblioteki parafjalnej i wogóle dla szerzenia pomiędzy ludem.

1. Historia święta St. i N. Testamentu, z 200 ilustracjami, 224 str. większego formatu, w oprawie, za cenę kosztu — 1.30.
2. Wykład Ewangeljina 52 niedziele z ilustracjami, 210 str. za cenę kosztu — 1.30.
3. Szkoła cierpienia, 148 str. — 1 zł.
4. Najświętsza Panna, 152 str. — 1 zł.
5. Litanja Loretańska z 62 artystycznymi ilustracjami na dobrym papierze i w dobrej oprawie 2.40.
6. **Pomocnica parafjalna**, 64 str. — 30 gr.
7. Moje nawrócenie (Księżny Gruzińskiej), 64 strony — 30 gr.
8. Żywot świątobl. Genowefy, 96 str. — 30 gr.
9. Najlepsza część (powiastka moral.) — 96 str. — 30 gr.
10. 24 Protokoły Mędrców Syjonu, 96 str. 40 gr.
11. **Wykład nauki wiary** 1-szy tom (na 1-szy artykuł Skł. Apostol.), 640 str. w oprawie 2.40. Ten sam w zeszytach bez oprawy — 1.80.
12. **Żywot Pana Jezusa**, prof. Fouarda, 720 str. oprawiony w płótno (jako drugi tom wykł. Składu Apostolskiego) — 3 zł. Ten sam w zeszytach bez oprawy — 2.20.
13. **Żywoty Świętych Pańskich** w zeszytach o 16 str. w okładce po 7 gr. Bez okładki po 6 gr. Gotowych zeszytów jest 80. Reszta w druku. Całość obejmuje do 140 zeszytów, a w nich więcej niż 500 żywotów.
14. **Retoryka** czyli sztuka porządnego układania tematów i ozdobnego mówienia, w oprawie 2 zł. (Jest to 1-sza część podstawowa dla wszystkich. Druga część obejmie dział wyłącznie kaznodziejski, która przygotowuje się do druku).

Dział C. Na półki przy drzwiach kościelnych oraz na kołędę.

1. Rok Kościelny. cz. I — 32 str. w okładce 15 gr.
2. Wykład ofiary Mszy św. 64 str. w okładce 20 gr.
3. O Sakramentach św. 32 str. w okładce 15 gr.
4. O sakramentaljach — 32 str. w okładce 15 gr.
5. O Kościołach, naczyniach i szatach liturgicznych, 32 str. 15 gr.
6. Krótki katechizm 32 str. 12 gr.
7. Jezus Chrystus wzór i skarb chrześcijanina, 32 strony — 15 gr.

8. Męka Pańska, 64 str. 20 gr.
9. Nabożeństwo do Męki Pańskiej (Gorzkie Żale, Droga Krzyżowa etc.), 64 strony — 20 gr.
10. O pięciu warunkach do dobrej spowiedzi — 64 strony — 18 gr.
11. Uwagi i upomnienia dla chrześcijanina — 14 gr.
12. Czyścić — 16 str. 7 gr.
13. O Niebie — 16 str. 7 gr.
14. O Przenajśw. Sakramencie — 16 str. 7 gr.
15. O dniu Sądu Pańskiego — 16 str. 7 gr.
16. O znakach owiec Chrystusowych, 16 str. 7 gr.
17. O obowiązkach rodziców względem dzieci — 16 str. 7 gr.
18. O obowiązkach dzieci względem rodziców — 16 str. 7 gr.
19. Pamiątka 1-ej Komunii (dla chłopców) 16 stron — 7 gr.
20. Pamiątka 1-szej Komunii (dla dziewcząt) 16 str. 7 gr.
21. O znamionach Kościoła — 16 str. 6 gr.
22. O nieomyślności Papieża — 16 str. 6 gr.
23. O Kanonizacji Świętych — 16 str. 6 gr.
24. O zmartwychwstaniu ciał — 16 str. 7 gr.
25. Dusza z Czyśca wyzwolona zapewnia los sierocie—16 str. 6 gr.
26. Znak Krzyża świętego — 16 str. 6 gr.
27. Krzyż Chrystusowy — 16 str. 6 gr.
28. Pobudki do znoszenia krzyża—16 str. 6 gr.
29. Wymiary Krzyża—16 str. 6 gr.
30. O sposobie rozmyślenia — 32 str. 10 gr.
31. Pacierz i krótki katechizm, ustalony przez Episkopat polski — 16 str. 4 gr.
32. Godzina adoracji — 16 str. 4 gr.
33. Medytacja na piątek — 16 str. 4 gr.
34. Krótkie ćwiczenie duszy 16 str. 4 gr.
35. Wykład modlitwy „Ojcze nasz“ 16 str. 4 gr.
36. Żywot i nabożeństwo do Ś. Rocha—32 str. 10 gr.
37. Gorzkie żale. (Tekst ustalony przez Episkopat polski) — 32 str. 8 gr.
38. Droga Krzyżowa (ś. Leonarda) — 32 str. 8 gr.
39. Pieśni Wielkopostne — 32 str. 8 gr.
40. Pieśni o Zmartwych. P. N. Sakr. i N. Serca — 32 str. 8 gr.
41. Pieśni o N. Marji P. — 32 str. 8 gr.
42. Msza żałobna i pieśni pogrzebowe, 64 str. 12.
43. Czternaście Nowenn, 64 str. 15 gr.
44. Czterdziestogodzinne nabożeń. 32 str. 8 gr.
45. Nowenna do N. Serca J. — 32 str. 10 gr.
46. Nowenna do Niepokal. Pocz. N. M. P., 16 str. 5 gr.
47. Nowenna do P. Jezusa „Dobrej Nadziei“ — 64 strony 15 gr.
48. Nowenna do Ś. Teresy od D. J. 32 str. 10.
49. Nowenna do Ś. Antoniego Padewskiego — 16 stron 5 gr., oraz o Medalu ś. Antoniego.
50. Litanja dziękczynna — 8 str. 3 gr.
51. Modlitwa za kapłanów do ś. Teresy od Dz. J. — 8 str. 3 gr.
52. Ministrantura — 16 str. 5 gr.
53. O nowym projekcie prawa małż. 16 str. 6 gr.
54. Kościół a sekty — 16 str. 6 gr.
55. List Pasterski — 16 str. 6 gr.

56. Godzinki na 7 dni tygodnia za dusze w Czyśćcu — 64 stron 20 gr.

57. Jak powstała schizma czyli prawosławie — 16 str. 6 gr.

58. Trzydniowe nabożeństwo w Lourdes, — 16 str. 7 gr.

59. Rola mężczyzny w rodzinie — 16 str. 7 gr.

60. Kartki do spowiedzi wielkanocnej — 1000 szt. 3 zł.

Ulotki do rozdawania w czasie kolekty oraz w czasie kolędy zamiast obrazków.

Dział D. Żywoty Świętych Pańskich — setka 1 zł.

Dział E. 160 osobnych ulotek przygodnych, setka — 1 zł. (Tu są ulotki o sektach i sekciarzach).

Dział F. 159 ulotek na 1-szy artykuł Skł. Apostol. (wykład dogmatyczny) — setka 1 zł.

Dział G. 100 ulotek o Kościele katolickim i rzeczach ostatecznych (na ostatnie artykuły Skł. Apostol.) — setka 1 zł.

Dział H. 200 osobnych ulotek jako obszerny wykład 10-ciu Przekazań Bożych z licznymi przykładami — setka 1 zł.

Dział I. 47 ulotek o przykazaniach kościelnych, setka — 1 zł.

Dział K. 36 ulotek apologetycznych „w obronie wiary” — setka 1 zł.

Dział L. Wykład Lekcyj i Ewangelji na wszystkie niedziele i święta całego roku (z poprawionym tekstem) już są przygotowane do druku.

Dalsze tematy: o grzechach, cnotach, dobrych uczynkach i Sakramentach świętych, należące do całości wykładu nauki wiary, będą również wydawane.

Uwaga: 1) Ceny podane są hurtowe, mniejsze o 30 do 50 procent od zwykłych. Niektóre rzeczy są liczone wprost po cenie kosztu.

2) Wszystkie próbne ulotki i broszurki można otrzymać za 12 zł. w 3-ch kilowej paczce.

3) Za 12 zł. można wypisać 1200 ulotek przygodnych albo Żywotów Świętych na kolędę, po 10 każdego tematu.

4) 5-cio kilowa paczka obejmuje druków na 20 zł. (Tu mogą być wszystkie próbne ulotki, broszurki oraz książki więk. objęt.).

5) Przy zamówieniu ulotek dla rozdawania w czasie kolekty należy obrać jeden z wyżej wymienionych działów i kontynuować go według numerów aż do końca, ażeby mieć pewną całość. Ludzie bowiem te ulotki zbierają i potem oprawiają w książkę. Należy też ściśle określić ilość ulotek do rozdawania na jeden raz. Dobrze też mieć w zapasie ulotki przygodne, które można używać, o ile nie starczyło numerowanych.

Można też zamawiać ulotki aktualne (na 2—3 tygodnie wcześniej), stosownie do rozmaitych świąt i uroczystości, albo też miejscowych Patronów i parafji.

Dla uniknięcia zbędnej korespondencji, można na blankiecie przy wysyłaniu pieniędzy krótko napisać: „Próbnych druków na 12 zł.”.

Wydział Prasowy zaznacza, że sprawa szerzenia druków zostaje jeszcze w stadium rozwoju. A ponieważ liczba tematów w ulotkach dochodzi do 1000, więc każdego z nich nie może drukować w wielkiej ilości. Dlatego też zmuszony jest wysyłać wiele tematów wprost po cenie kosztu, a nieraz i niżej, tylko w nadziei większego zapotrzebowania na przyszłość.

6) Opakowanie i porto nie dolicza się, o ile pieniądze będą wysłane naprzód albo zaraz po otrzymaniu paczki.

7) Pieniądze można wysyłać blankietem na konto czekowe P. K. O. Nr. 81.434 z podpisaniem: Właściciel konta Ks. Wiktor Kochański.

8) Adres dla zamówień: Wydział Prasowy przy Kurji Metropolitalnej. Wilno, Zamkowa Nr. 8.

Recenzje.

Ks. Marjan Alfons Myrcha, Licencjat Prawa Kanonicznego: **Dowód ze świadków w procesie kanonicznym.** Lublin. T-wo Naukowe Kat. Uniw. Lubelskiego 1936. Rozprawa Doktorska. Str. 163. Cena 3.50 zł.

Po określeniu pojęcia dowodu, Autor w trzech nierównomiernych, bo zastosowanych do ważności treści, rozdziałach, zatytułowanych: I. Pojęcie i rodzaje świadków; II. Podstawy dowodu ze świadków i III. Ocena zeznań świadków, wyklada zasady Prawa Kanonicznego, odnoszące się do ważnej roli świadków w procesie kanonicznym. Przy wielkim materjale naukowym, umieszczonym w przypiskach, w tekście wyłuszcza przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego o rodzaju świadków (świadkowie niezdolni, podejrzeni, niezdolni), wyjaśnia jak należy oceniać zeznania świadków, składane na podstawie własnej wiedzy świadka, rozgłosu, słyszenia od innych, własnego rozumienia, zastanawia się nad osobą świadka (płeć, stopień kultury, wiek, moralność, stosunek do stron i do sprawy), wreszcie — *nad sposobem składania przezeń zeznań* (pewność, niepewność, chwiejność, ostrożność, podkreślenie swej ważności), oraz *nad stosunkiem do innych świadków* (singularitas adversativa, diversificativa i adminiculativa). Omówieniem zasad szczególnych kończy Autor swą pracę.

Dziełko to, niewielkie objętością, odznacza się nader obfitą treścią i to treścią wyborową, opartą na źródłach urzędowych lub na powadze pierwszorzędných kanonistów. Wnioski autora trafne i praktyczne, układ materiału dobrze obmyślany; styl jasny, przejrzysty i przystępny, — niema więc wątpliwości, że książka ta odda wielką przysługę nie tylko sędziom zawód rozpoczynającym, którzy tu mają prawie wszystko, co o dowodzie ze świadków przy ferowaniu wyroku wiedzieć powinni, ale i starszym, którzy przypomną sobie to, co z wielkim móżolem odnajdywali, wertując liczne dzieła uczonych. Oby cały nakład znalazł się jak najprędzej w rękach powołanych, a nowe wydanie, bez błędów zecerskich, jak najprędzej ujrzało światło dzienne.

Kade.

Chrześcijańska Spółdzielnia „Viribus Unitis” w Siedlcach.

Do Rejestru Spółdzielni Sądu Okręgowego w Siedlcach dnia 31 stycznia 1936 roku pod N. 1/2 wciągnięto następujący wpis o zmianie zarządu Spółdzielni Chrześcijańskiej „Viribus Unitis” z ograniczoną odpowiedzialnością w Siedlcach. Dnia 22 czerwca 1935 r. do zarządu zostali wybrani: Ks. Józef Kobylński, Ks. Eugenjusz Pacewski i Ks. Andrzej Szklarski, wszyscy z Siedlec.

Redaktor Ks. Jan Grabowski.

Drukarnia Federacji w Siedlcach, ulica Piękna Nr. 34, telefon Nr. 30.